

קראו דס השעיר אע"פ דרס הפר מרובה קראו דס השעיר מרובה
ללא בעל ייע"ש ולפ"ז נראה ה"ס כאן באמת אברהם לא נתן
להם חלב ממנו בפני רק פ"י תערוכות מאכלים אחרים, או שהבשר
היה נתפסל בחלב ונבלע בו החלב, רק שהמורה קראה ויקח
חמאה וחלב דלדין באמת טכ"ע דאורייתא, א"כ אף שנבלע בו
החלב הוא כאלו הוא בפני, כמו בדרס השעיר אף שנתערב קראו
דס השעיר, כן אמרה המורה ויקח חמאה וחלב אף שהיה רק
בתערובת לא בפני, אך אז קודם מתן תורה לב"י דהוי טכ"ע
לא דאורייתא היה מותר להם זה כיון דלא הוי בפני לכן לא
היה יכול הט"ס להוכיח מזה דחלב אין בו איסור אמת'ה ומזה
הט"ס מוכח דטכ"ע לאו דאורייתא לב"י, מיהו אי ימצא דלא נאסר
לב"י רק אמת'ה ולא בשר מן הפי א"כ אין ראיה תכאן דבדואי
חלב אף אם הוי אסור הוי רק בכלל בשר מן הפי ולא אמת'ה ואין
ראיה מאברהם ואין ראיה דטכ"ע לאו דאורייתא לב"י ובעת
פריין הדין ב"ע. ומגד הסביר נראה דבב"י טכ"ע לאו דאורייתא
שהרי אפי' בישראל יש כמה פוסקים דס"ל לאו דאורייתא ואפי'
למ"ד דאורייתא ילפינן זה ממנה. ליתוריד, וזה נאסר רק
בישראל אבל בב"י לא נאסר זה לכן הדין לסביר דטכ"ע לאו
דאורייתא. מיהו אם אי ימצא דשיך ביעול ברוב לב"י אבל אי ימצא
דבאמת לירדו לא שיך ביעול ברוב אז יש לומר לדין הוי ס"ד
דטכ"ע לאו דאורייתא מכא ביעול אבל לירדו לא שיך ביעול
הוי ודאי דאורייתא, ואפי' אי ימצא דגם לירדו שיך ביעול מ"מ
יש לומר היינו רק מכא מי איכא עירי, אבל בלא"ה לא שיך
בסו ביעול דלא נאסר בסו אחרי רבים להטות, וכיון דרק מכא
מי איכא עירי א"כ שוב טעם כפיקר דלדין אסור מן התורה גם
לירדו אסור, דלדין הוי מכא טעם כפיקר ולירדו מכא דלא
שיך בסו ביעול, ומי איכא עירי לא שיך כיון דלדין נ"כ אסור
פכ"פ, לכן הדבר י"ס כעת ואין פנאי לעיין בזה אולי יזכיר ה'
בזמן אחר לבאר יותר :

תשובה רג

שייך לש"ע סי' ק"א.

נשאלתי

במעשה שאירע פה"ק בשני כליות של בהמה
טרפה שנתערבו בששה עשר זונות כליות כשרים
ונשאלתי מה דינם, והשבתי דנראה לאסור כיון דהוי דבר שבמניין
ודרכו למכרס תמיד במנין וא"כ בזה קיי"ל כהרמ"א בהג"ה בס'
ק"י ספי' ה' דדברי שמוכרין תמיד במנין אינו בטל. ואין לומר
דגם זה לא הוי דבר שבמנין כיון שמוכרין לפעמים חתיכה מהם.
זה אינו דרוקא דבר שדרכו למנות רבים יחד או שנים מהם אם
קלחם נגזרין יחד כגון של מלא בטיס, בזה לא נקרא את
שדרכו למנות. אבל לא מה שנתערב חתיכה מאחד מהם אבל
לא שנים יחד ויותר, ודואי חתיכה אי אפשר למנות רק
כיון דפכ"פ שנים ויותר אין ימנין יחד למכור באומדן
הוי דבר שבמנין ודוק. אך לכאורה היה תקום לפקפק בזה כיון
דמשמע מדעת הש"ך כאן בפ"ק ו' דמה דלא הוי חסר"ל לא הוי
נמי דבר שבמנין ודין אחד להם, והרי זה מבואר בש"ע סי' זה
דמחוסר תיקון גדול לא הוי חתיכה הראויה להחמיר ולפ"ז נראה
היה בכליות לא נתפס כלל חסר"ל כיון דהם מחוסרין ניקור החלב
נחשב מחוסר תיקון גדול, וממ"כ מה דראויין לפני נכרים לא
נחשב חסר"ל כמ"ס הפרי מגדים בזה בס' זה דמה שראוי לאורח
נוי לא הוי ראוי להחמיר, ואפי' אי ימצא דלא כוותיה בהך
דינא דבב"ס היינו הסם כיון דגם לגוי נלך הביטול דלא הוי
יתבטל י"י אסור לגוי לתנו לגוי ואם יתבטל י"י מותר לתנו לגוי,
א"כ כיון דגם לגוי נלך הביטול שפיר ראוי לומר כיון דלוח שאלו
רוי"ס להחמיר הביטול הוי לו ראוי להחמיר נחשב חסר"ל, אבל כאן
בג"ד דלגרי מותר למכרס בלא ביעול רק פיקר הדין הוי אם
ראוין לישראל, א"כ אין לחשוב דין חשיבות רק אם הוי חשוב
למי שאנו רוצין להחמיר לו הביטול, וכל כה"כ כיון דאינו ראוי
לישראל לא נחשב חסר"ל וא"כ כיון דאסורין בלא ניקור החלב
שבהם הוי מחוסר תיקון גדול, ואין רומה לכבש בעורו דמשמע אם
נפטר פירו הוי ראוי להחמיר אף דמחוסר ניקור גדי הדם וחלב
יש לומר דהסם אפשר לאכול ממנו חתיכה שאין בה חסרין
דהוי כבש שלם אפשר ליעול ממנו חתיכה גדולה שאין בה חסרין
הלכתינן ניקור, אבל כאן בכליות כיון דלדין לחטט אחר הלבון
שבתוך הבוליא ולגרש אחריו, ואף גם אם אפשר לחתוך ממנה
חתיכה קטנה לאכול בלי ניקור מ"מ הוי קטן מאוד וחתיכה כזו אינה
ראוי להחמיר כלל ונזק הכליות אינן ראויין לישראל בלא ניקור וזה
הוי תיקון גדול לישראל פ"כ אין לו דין חסר"ל. ולכן אפי' דבר

תשובה רד

שייך לס' ק"א סעיף ג' בהג"ה וכן נוהגין וכו'.

לכאורה

ה' נראה לי דרוקא לבשל בולן יחד וכדומה בזה
מתעורר דחיישין להני פוסקים דס"ל דהוי ראוי
להחמיר אפי' בחי, אבל לאכול כ"א בפ"ע לא מתעוררין בזה"כ
דאיכא ס"ס שמא מן הכשרה ואח"ל מן הערפה דלמא הלכה
כהפוסקים דבחי לא הוי ראוי להחמיר וא"כ כבר בטל הוא וא"כ
יש לחלוק דזה היתר הוא ומותר ליתן לקולא לומר דזה היתר הוא.
וכעין ס"ס זה נמצא בפוסקים בכמה דוכתי גבי י"ד רגלים טמאים
וגבי ביצים ייע"ש בש"ך סי' ס"ו א"כ ה"י ימצא כן ממנו מיהו
תלשון הרמ"א לא משמע כן, רק משמע דלגמרי סובר רמ"א כן
מיהו נראה לי דבספק טרפה הוי דלערוך עוד ספק להקל יש
להקל כה"כ לאכול כ"א בפ"ע כיון דאיכא ספקי עובא דלמא אינו
טרפה כלל ודלמא זה מתכרה הוי ודלמא הלכה דבחי לא הוי
ר"ל כלל בכה"כ יש להקל. מ"כ בלא נודע עד אחר שנתערב
דמקיל המ"כ ואחרונים לסמוך אס"ס אחד בגופו ואחר בתערובת,
ואף אם קודם שנתערב נודע הספק יש להקל מכא הוי ספקות
ודלמא הלכה כר"ת דמקיל בכל דוכתיא בספק אחד בגופו וספק
אחד בתערובת כנלפע"ד נכון. ועוד ה' נראה לי דהיתר להקל
באוזות שמינות מאחד עד שאי אפשר לאכול כן מבטלין מרוב
שומנס עד שמתעורר העור מחלה כמ"ס הפ"ק ייע"ש, והעור אינו
ראוי לאכול רק פ"י התכה, א"כ העור ודאי בטל הוא, דס"כ
לא ס"ל להפוסקים דאפי' בחי הוי ראוי להחמיר היינו רק בדבר
שעכ"פ אחר ביטול ודאי י"י ראוי להחמיר, א"כ כיון דראוי
להחמיר ויהי ראוי להחמיר ס"ל דביטול לא מחוסר מעשה הוא
ונקרא עכשיו ראוי להחמיר, אבל בשומן ממ"כ לפי כמות שהוא
עכשיו אינו ראוי שהוא חי ואם י"י ית' שוב י"י יתם לגמרי
ואם יתייבש כל כך עד שיהי ראוי לאכילה כבר אין ראוי להחמיר
דכבר י"י נלעמק מאוד ואין בו שיעור חשיבות שיהי נחשב ראוי
לכבד, ובפרט שאי אפשר לו להיות יתן לגמרי רק פ"י שמתחבין
אינו

בסתם ודיעה השניה בשם יש חולקים מוכח דמ"ל פיקר כריעה ראשונה כמ"ס הש"ך בהנהגות א"ר' ובחמ"מ וזכ"ה ע"י א' ובכמה דוכתי ואלו כמ"י ק"י מוכח מלשון שם כמה פעמים שיש קבוצ דרבנן במקולין כגון בסו' חסר"ל י"ע וסרי לדיעה ש' דהוי חסר"ל רק במבטול ולא במי לא משכחת חסר"ל במקולין כלל . וא"כ סמרי דבריו זה אמת זה לא . וכן אמת דלפי מה דל"ן הכא' הנולה על דין זה שדוקא מבטול ל"ן זה גם בשם הרשב"א הדבר תמוה דסמרי דברי הרשב"א וא"ז דבמ"י ק"י מבואר בדברי הטור בשם הרשב"א שמדבר כמה דיינים תקבוצ דרבנן שיש חסר"ל במקולין א"כ סמרי דבריו וא"ז , ובאמת כמ"י לא הביא בשם הרשב"א כן רק שבחמ"מ יומת מדאי לא הוי ראוי להסבד , א"כ על הש"ע קשה שפיר, ועכ"פ כיון שמהכ"ע נופומוכח כן לקמן דלפי' במי הוי ר"ל א"כ מוכח דמ"ל דעה אחרונה פיקר א"כ מ"ל גם בגדולה יותר מדאי דהוי ר"ל לכך אין זה דר צירוף למסור להקל, ועוד דלפי' ח' ינא' שבסורן בנזלתן נחשבו מהי אפי' אם לא נודע הספק עד אחר שהסירו הנולה היינו דוקא אם הערפות אינו ניכר אחר שהסירו את הנולה שכבר יטל ממנו הערפות קודם שהסירו הנולה , לכך נהי דלנו לא נודע רק עד אחר שהסירו הנולה תמנו אגל' מלתא למפרע שהיה התערבות בעורן בנזלתן כיון דכבר יטל הערפות מהסולא היה אפשר להסירו עוד , לכך נחשב התערבות מאלו וכבר נחשבו אף שאח"כ הסירו הנולה, אבל אם הערפות לא יטל רק עד אחר שהסירו הנולה א"כ בזה ודאי לא נעשה התערבות רק השתא , דהיינו בשעה שהסירו הנולה היה הערפות במקומו , ואם היינו בורקין כל א' בשלו היינו מכירין איזה טרפה ואיזה כשרה שהערפות היה מונח בקרבו , א"כ בזה ודאי לא חל שם תערובת עליהם רק לאחר שניטל הערפות הימנו ואז נעשה התערבות , והרי אז כבר היו אחר הסרת הנולה , וא"כ לירדן שאין נוטלין את הבני מעיים מהם עד אחר שמשפטים פורע לנמרי , א"כ אחר ההפסד בשעת נטילת המעיים אם היה בורק אותן אז היה פניר מי הטרפה ומי הכשרה א"כ לא נעשה התערבות רק לאחר שנטלן ולא בדק לכך יש לו דין חסר"ל תמנו ואין כאן פנים להקל להסיר מה שלקחו אחר שנודע הספק , רק אם הוא באופן המבואר בשפתי דעת ס' ק"י ס"ק ל"ז בחקירה א' ובי' בלקחו משם ליאשקש י"ע"ס , ובגל"ה אסור מה שלקחו אחר שנודע הספק . פיהו אם כבר נמכר בערך בהמה אחת ביזם הקודם שנראה שכבר אוחה בהמה נאכל , אז נראה דהוי דיו כמו בנזל אסור מהס"ל א' נאכל א' מהם דמותר לאכול השאר שנים שנים . כ' ס"ג יעמד משני בהמות הכשר יחד לבשל משניהם יחד , פיהו ס"ס' והש"ך ממעירין בנאכל א' מהם , ואפי' לאחרונים המעירין , אפשר דוקא בלא נחבשל בכלי , אבל אם נחבשל בכלי כיון שהכלים קיימין ולריבין אזו לדון על הכלים הוי כאלו נוקח החמירות בפולס דאסור הכל . לכך נראה דאין תקנה למע שנמכר אחר שנודע הספק , פיהו כלזה בבהמות אבל באוחות שמימות ומפוסמות שגמלא בזה כעין זה ונעשה התערבות בעור השומן עליהם בזה נראה להקל ומעטם שכתבתי לעיל י"ע"ס :

תשובה רה

שייך לסימן צ"ט סעיף ד' אין מבטלין איסור לשתיה .

עיון בש"ך הביא דעת הראב"ד דמ"ל דהא דאין מבטלין איסור לשתיה הוי מן התורה י"ע"ס , וא"כ בפני' לא ידעתי' מה יענה הראב"ד למשנה שפורשת פ"ב דפרלה והבא' בש"ס גי' דף ג' פ"ב נעשה של פרלה ושל כ"ס שנתערבה הרי זה לא ילקוט ואם ליקט יעלה באסור ומתמיים וכלבד שלא ימכור ללקוח ר' יוסי אומר אף ימכור ללקוח יעלה באסור ומתמיים . ובפ"ש שם הש"ס הטעם דמקום אין אסור אסור כרמו בשביל נעשה אסור ופרש"י וא"כ הוי ליה מלתא דלא שכיחא ולא גזרי ביה רבנן וכן פ"י הרמ"ב שם א"כ מפורש להדיא דהך איסורא דאין מבטלין איסור לשתיה הוי רק דרבנן י"ע"ס בפרש"י ופרש"י , ועוד תמוה יותר מן הש"ס גי' דף ג' דפריך דר"י אדר"י מנפלו ומתמיים , ואם הוי הך איסורא דאין מבטלין איסור מן התורה בלא"ה אין החמלה לקושיא כלל דהרי דהך ג' פ"ב משני שם הש"ס דר"פ דרבנן קיים בראורייתא לא קיים , ופרש"י שם מנח דרבנן קל קיימין ליה עפי' י"ע"ס , א"כ ס"ג מאי קושיא לר' יוסי יש לומר בנפלו ומתמיים הוי ודאי רק דרבנן דהרי נוקח דרבנן חשבוין הוי רק דרבנן ולכך דרבנן קיים אבל כן איסורא דאין מבטלין הוי מן התורה לכך לא קיים ר' יוסי אם כן ללקוח בפ"ב דהך איסורא דאין מבטלין הוי רק דרבנן . ובגל"ה תמוה מנוקח המעט כמ"ס

אוחו לחמיות קטנות , א"כ כל חמיתה ראוייה להתכבד לא הוי רק אם דרכה להתבטל כך כמו שהוא ראוי להתכבד , אבל אם אין דרכה לבטל ר' ע"י היתוך באופן שלא נעשה ראוי להתכבד בזה ודאי לא הוי ראוי להתכבד במי, דממ"י אם נלך בתר השתא הוי מי , ואם בתר ביטול הרי דרכו להיות נחתך ולא הוי ר"ל , ואין ראיה מבטל שלם דהתם אף דרכו להיות נחתך ממ"ע אף לאחר חמיתו נשאר בכל חמיתה ראוי להתכבד ואין דרכו להיות נחתך לקטני קטנים לכך הוי ר"ל אפי' במי , אבל בשומן אוחה וכדומה דאין דרכו להיות נחתך רק ע"י חמיתה לכמה קטנים וכל אחד בפ"ע לא הוי ראוי להתכבד בזה ודאי לא הוי ר"ל ממ"י וכמ"ל , לכך נראה ששומן אוחות בטלות וגם דבר שבמנין לא הוי כיון דאין דרך לקנות בזה' במנין שומן אוחה ואוחה , ולכך נראה דאפי' אוחה שלימה מפוסמת כיון דלאכול כך עם השומן אי אפשר רק לריך להפשים עורה תחלה א"כ טוב הפשטת העור הוי כמו תרנגולת בנזלתה דמחוסר מעשה גדול ול"ע בטלה במי , והש"ע והפוסקים לא מיידי רק באוחה שראויה לאכול כך עם שומנה כמ"ס הפ"מ דהס דברו מעיין זה ולא במפוסמות הרבה י"ע"ס , א"כ נראה לפע"ד דבכ"ס בטלה ואף דאפשר לאוכלה ע"י הדמך כך עם עורה וכן אפשר דמישטו בני אדם אוכלין אותה כך ללויה מ"מ בטלה דעתם אצל כל אדם וכיון דרובן אין דרכן לאכול דבר נחשב מחוסר מעשה תיקון גדול , וגם במחוסר מעשה גדול דבר שבמנין נמי לא הוי כמ"ס הש"ך י"ע"ס , ואינו דומה לכבש שלם דשם לחמיו לחמיות לא הוי מחוסר תיקון גדול כיון דעכ"פ אוחה חמיתה אחת שחתך ממנו כבר הוא ראוי לביטול וא"ז פור למעשה ומיתוך חמיתה אחת הוא דבר קל אבל כאן להפשים העור מאוחה הוי מעשה גדול כמו תרנגולת בנזלתה . מיהו בזה יש לפקפק דגם בזה הכנפיים והכתפים כגון הקוליות וכדומה לא ממירין השומן מהם , וא"כ ג"כ ראוי לאכול כך והוי ראוי להתכבד מלין . מיהו ל"מ להביילין וכדומה דברים שדרכן להפשים אם הם לבדן נחשבו עם שומן יש לזרף זה לפני' להקל , ועוד ה' נראה לי דר קולא דהך שכתב הש"ע לקמן דאם נתרמקו במתנין אסורין היינו דוקא אם ריסקו בכונה רק להפקיע האיסור לבד ואין בו תועלת בריסוק זה לברר אחר , אבל אם בלא"ה יש לו תועלת בריסוק זו או במחתך לזרף חמיות קטנות בעבור נוקח התערבות שיש בו תועלת יותר אם י"י מחוסר אז בזה יהיה רשאי לרסקו ולחמיו לחמיות קטנות כדי לתקן הדבר ההוא וממילא נחבטל ג"כ , כמו דק"ל דמותר לבטל איסור אם אינו מחוסר לבטלו רק לתקן הדבר וכיוצא בו , כן ס"ג בזה אם אינו מתקן לרסק לבטל החמיות רק שזריך בלא"ה לתקן מותר , ואף שכתב הש"ס כמ"י קל"ד דוקא ה"י דאי אפשר בפני' אחר מ"מ נראה דהא כיון דמן התורה בלא"ה כבר בטל הוא רק שמדרבנן הוא אסור ובפולס ק"ל דרבנן מותר להוסיף עליו ולבטלו, וכי דיינו דוקא באיסור דרבנן אבל לא באיסור שפיקרו מן התורה אף שכבר נחבטל מן התורה אסור להוסיף עליו אם עדיין לא בטל מדרבנן , מ"מ כאן לרסק החמיות מחמיות דמן התורה לא נמצא חילוק כלל בין אם הוא שלם או לא ורק מדרבנן יש חילוק בזה הוי ריסקו הכרי' בעיקרו דרבנן דמן התורה אין בזה שום מעשה וביטול כלל , ונהי שאפ"כ ממעירין לאסור לרסקו בידיים מ"מ היינו באינו מתכוין רק כדי לבטלו אבל אם לריך בלא"ה לעשות כן לתקן הדבר הזה מותר לעשות כן וממילא הוא בטל , וא"כ בנחשבו שומן אוחות אפי' אי ינא' להחמיר דהוי ר"ל או דבר שבמנין מ"מ כיון דדרכן בלא"ה לחמיו לחמיות קטנות להתיך דבשלימות אינו נעשה יפה א"כ רשאי אף כאן לחמיו לחמיות קטנות כדי להיות נעשה שומן וממילא מתבטל. כללפ"ד להקל בהס"ה מלתא שהוא מדרבנן , ובפרט לפת"ס לעיל דבלא"ה לא הוי דברים שטובין בזה . כללפ"ד נכון ודוק היטב . ועיין בפ"מ סוף ס' ק"ט בשפ"ד שמתקן לאוחה הוי ר"ל אף שהוא עם שומן הרבה ולא כמ"ס לעיל י"ע"ס :

והנה

בה מעשה לדי' במקולין שנחטפו בה הרבה בהמות והופשטו ונחשבו כל הדקין זה בזה ואח"כ נמצא באחר עסם נקב תמנו או מכה בפניו דהוי טרפה ודאית מה דינו של הכשר שנחשבו , והנה לכאורה ה' אפשר ללדד בזה מכה דהתערבות הוא בעורן בעורן וק"ל כבש בפורו אינו חמיתה ר"ל ובטל , ואף דהשפ"ד הביא בשם הפ"ה דאם לא מודע עד אחר שהופשטו אסורין מ"מ ה' אפשר לזרף בזה דעת המחבר בדעה ראשונה שחסר"ל לא הוי עד אחר ביטול לא במי כפי' שרואה לומר השפתי דעת י"ע"ס , אך לרשמי ז"ל מדר' דהשפ"ד תפקק בזה וכתב כיון דכתב הרמ"א וכן נוהגים אין לעשות ממנו פ"ס י"ע"ס , ולרשמי הדבר יותר תמוה דכאן סתם כדעה הראשונה שחסר"ל לא הוי רק במבטול לא במי דכיון שכתב הש"ע דעה הראשונה

ממנו למכרו חוץ מדמי אישור שבו יהיו אישור בהנחה ממשיי"ש
א"כ מוכח דס"ל להרמב"ם דהיתר נהפך לאישור לכך לא מהני
למכרו חוץ מדמי אישור שבו כיון דכולו נעשה אישור משא"כ
דבר שפיקר אישורו רק דרבנן לא נעשה כולו אישור לכך שרי
למכרו חוץ מדמי אישור שבו וא"כ ה"ל הוי ממע כן ודוק. ויוכן
הדבר יותר היטב עפ"י ה"ל בדבריהם המשווים הכה כל זמן
שלא נתפרסמו אין שייך ליתן להם חומר כיון דנוף האישור אין
בו חומר ואין מניעת בטולו רק מנחה חשיבותו וזה הוי מפלס
רק בתפירות שדבר חשוב אין שייך בו ביטול אבל קודם שנתפרס
אין שייך ליתן עליו שם חשיבות, לכך בזה לא אוליין בחר
מעיקרא רק בחר השחא, ופחה הרי כבר נתפרס ומה שחומר
בטל ואינו רק מדרבנן ובדרבנן קי"ל כרשב"ג דמוכרו חוץ מדמי
אישור שבו ואין היתר נהפך לאישור, אבל בדברים שפיקר אישורו
חשוב מלך מלמן מלך חומר נופ"ן א"כ בזה אפי' קודם שנתפרס
נחשבו חמורין לכך אוליין בחר מעיקרא שהיו קודם הביטול ואז
היו אישור מן התורה וכל דבר האישור מן התורה וחומר הספיר
בו להיות גם היתר נהפך לאישור כמו ביי"ג ממע ודוק :

תשובה רו

לסימן ק"י סעיף ג' תשע חיות וכו'.

עיון בש"ך בשם הרא"ה והרשב"א. ושהטור פליג עליו ופיין
בחמור' שביאר כוונת הש"ך. ושאלתי ע"ז ממחש' אחר
לפרש כוונתו וזה אשר השבתי לו :

הנה מה שגמל מחלוקת בינו ובין אחיו בביאור כוונת החמור'
הנה בגוף הדבר ודאי נדקו דבריו נגד דברי אחיו דודאי
אין סברא דבאין ידוע ממנו לקח יעשה יומר אישור וי"י נמשך
כניכר האישור יותר מאס' היה יודע ממנו לקח רק שאין ידוע
באזה מהם הטורפה שהי' מותר בלקח קודם שגולד הספק, ואס'
א"י באזה לקח וגם אין ידוע באזה הטורפה י"י אישור זה ודאי
אינו סברא, ובזה נדקו דבריו תאור. אך בגוף הדבר שמתם על
החמור' בזה אין דבריו ברורים, ודברי החמור' ברורים מללו, שסרי
החמור' דייק בלשונו וכתב כיון דהטור' ס"ל דתפירות חיות הוי
קבוע דלאורייתא כמו בידוע ויכר חיות האישור במקומן וכו'
ובוונתו ק' דלרעת הרשב"א באס' הוי התפירות בחיות דאין ידוע
באזה הטורפה הוי רק קבוע דרבנן, ולכן מחלק שפיר בין לקח
אחר שגולד הספק, ובין לקח קודם שגולד הספק, אבל אס' ידוע
אח"כ באזה חנות הוי הטורפה דהשתא הוי קבוע הניכר, והוי
קבוע ד"ת, לכך אף מה שגולד קודם הספק אשור, והש"ך כתב
כיון דלרעת הבי"ח ס"ל להטור' דאף בתפירות חיות ואין ידוע
באזה חנות הטורפה הוי נמי קבוע ד"ת ואפ"כ ממיר בלקח קודם
שגולד הספק נהי דהוא מייירי באינו ידוע מאיזה מהם לקח, מ"מ כיון
דלדירי' הוי זה קבוע ד"ת ואפ"כ מקילין בלקח קודם שגולד הספק א"כ
ה"מ מה דהוי קבוע ד"ת אף להרשב"א והיינו בידוע באזה חנות
הטורפה נמי מותר בלקח קודם שגולד הספק, דמה לי קבוע זה
או זה כיון דשניהם ד"ת להטור, ומ"מ החמור' בלשונו מחלס
ומבואר שם בטור דאפי' אינו יודע ממנו לקח ג"כ מותר, כלומר
דלאו דוקא באי' מאיזה חתיכה לקח דהיינו שידוע מאיזה חנות
לקח ואי' מאיזה חתיכה בזה דוקא ממיר בלקח קודם שגולד
הספק, רק אפי' גם א"י ממנו לקח כלומר דהספק גולד בחיות
דידוע דיש חנות אחת טרפה רק א"י מאיזה חנות לקח ג"כ ממיר
בלקח קודם שגולד הספק והרי לדידיה הוי זה קבוע ד"ת, ומ"מ
אח"כ החמור' וכו' דבתפירות חיות מותר קודם לידת הספק
אפי' באי' ממנו לקח הן אפי' ט"ס הוא וז"ל וכו' דבתפירות וכו'
קודם שגולד הספק באי' ממנו לקח פ"כ אפי' כניכר חיות האישור
מותר קודם לידת הספק כמו באי' ממנו לקח דשיון המה להטור
כ"ל בלשונו ותבת אפי' השני נמי ט"ס בו ח"כ ופשוט בכונת
החמור', וגם בלא"ה יש שם ט"ס בתחלת מ"ש דהרשב"א מודה
דאפי' אחר שגולד הספק אשור וז"ל להיות קודם שגולד הספק.
והנה בחיותי מפין בדברי החמור' ראיתי בתחלת דבריו שם שכתב
וגראה דאפי' אס' נשכח אח"כ איזה מקולין מוכר טרפה וא"כ אף
אס' לא ה"י לו ספק מאיזה חנות נלקח ומפק זה אחר שפירש מלך
וכו' והנה הוא דבר שאין לו סברא כלל, וממ"כ במה פיירי אס'
מייירי שאח"כ ה"י ידוע לנו איזה ה"א טרפה רק שלא ה"י ידוע
מאיזה חנות לקח, רק שאח"כ לא מוכר לנו שאיזה הוי טרפה,
א"כ זה דבר פשוט וא"ל להפלותו בספר דכיון דכבר נאסר
אותה חתיכה פשיעא דלא חזר והותרם עוד, ואס' מייירי דבשעת
הירידה תיכף לא נודע איזה טרפה, א"כ הוי נגד השכל והסברא
כיון דאס' ה"י ידוע מאיזה לקח ה"י מותרת ובעלמך עוד ספק יומסר,
ועי"פ

במ"ש בתחלתו, דבשלמא אס' הוי ק' אישורא רק דרבנן שייך לומר
דסיכא דלא שכיחא לא גזרו רבנן, אבל אס' הוי מן התורה אין
לחלק בין שכיחא או לא כידוע, וא"כ מוכח דהוי מדרבנן ואין
יפרס הרשב"ד משנה זו. וא"ל דהרשב"ד ס"ל דבאמת בזה פליגי
ת"ק ור' יוסי דלמ"ק ס"ל דאין מבטלין הוי מן התורה לכך אומר
גם שם אפי' דלא שכיחא ור' יוסי ס"ל דאין מבטלין הוי רק
דרבנן, ושוב בתחלת דלא שכיחא לא גזרו. ז"ל דא"כ בע"כ ס"ל
להרשב"ד דלא קי"ל כר' יוסי ולמה כשפוסק הרמב"ם בפט"ז
מסמ"א כר"י למה לא הטינו הרשב"ד בפ"ג דמסמ"א אדוריי
אחי' יי', וטור דאחתי קשה קושיתיו הטינו דמי דמקו לה"ס
לפרס דס"ל לר' יוסי דהוי רק דרבנן ומוכרח לתרץ משום דלא
שכיחא הו"ל לתרץ דס"ל לר' יוסי דהוי מן התורה ג"כ ובהא
פליגי דר' יוסי ס"ל בשל תורה לא קנסין כר"ם, ורבנן ס"ל
בשל תורה קנסין כר' יהודה דלפ"ל בר פלוגתיה דר"ם. מיהו
שבתי וראיתי ש"ל דברי הרשב"ד שמה שהקשנו מנוף המשנה.
יש לומר דהרשב"ד מפרש כוונת הש"ס חזקה אין אדם אוסר
כרמו בשביל נטיעה אחת כפי' הרמב"ם בפט"ז מהמ"א יי"ש, וא"כ
א"כ לא הוי הכוונה כלל מנחה דלא שכיחא יי"ש, וא"כ יש
לומר דלפ"ל הוי מן התורה. ומה שטקסנו דמה פירך הש"ס
דרי' אורי' א"ס ג"כ דס"ל להש"ס כיון דכבר אין הנטיעה יכרת
א"כ הוי נחפרב כבר ומן התורה מר בתי' בטל רק מדרבנן
כיון דהוי דבר חשוב אינו בטל, וא"כ הוי נמי רק אישור
דרבנן. ובזה יש לבאר דעת הרמב"ם פט"ז מהמ"א שמתפרס כונת
הש"ס דחזקה אין אדם אוסר כרמו בשביל נטיעה אחת, היינו
שגורא' אינו מכירה שאס' היה מכירה היה נוטל. ותמה הה"מ
דא"כ גם בנפלו ונחפלו נמי ינא' כן שאס' היה מכירה היה
נוטל. ולפי ה"ל יהיה א"ס ויתיישב יותר שיטת הרשב"ד ה"ל
שכתבנו שהוא מפרש כפירוש הרמב"ם, ולכאורה אין טעם בדבר
דבוק סוף כיון דאין מבטלין אישור הוי מן התורה אין מותר
שם לנכסל לנחלסא ומה בכך שאינו מכירה ש"ס אין עובר על
אישור תורה, ולפרש כ"ז נראה דהרמב"ם מפרש נמי כפרש"י
והרע"ב דנחלסא דלא שכיחא לא גזרו רבנן, רק דהוי קשה
להרמב"ם על לשון הש"ס דקאמר אין אדם אוסר כרמו בשביל
נטיעה אחת דהו"ל לומר בקיצור דזה הוי מנחה דלא שכיחא ולא
גזרו רבנן, לכך מפרש הרמב"ם דהנה קי"ל היכי דניכר האישור
אינו בטל וא"כ יש לומר דנטיעה הוי דברים המשובין כמו אגוזי
פרך ואיך, ולפ"י יהיה כונת הש"ס ק' דהוא ס"ד דש"ס דלכך
אינו בטל דהוי כניכר האישור כיון דאס' יעריס יוכל להכיר והוי
כניכר האישור דאינו בטל ולכן זה הוי מן התורה, ובשל תורה
לא שייך דהוי מנחה דלא שכיחא דבשל תורה אין לחלק בזה,
לכן משי חזקה דאין אדם אוסר את כרמו בשביל נטיעה אחת,
וכפי' הרמב"ם שאס' היה מכירה ה"י נוטל. ובפ"כ אי אפשר
למכירה, וא"כ אינו כניכר האישור ושוב אף דהוי דבר חשוב
ואינו בטל מ"מ זה הוי מדרבנן ובדרבנן שוב אמרינן כיון דהוי
מנחה דלא שכיחא לא גזרו רבנן, וא"כ תינח כאן אבל בנפלו
ונחפלו דהוי מנחה דשכיחא מה בכך שאינו מכירה ש"ס
מדרבנן אשור וא"ס ודוק : גם יש לומר בכונת הרמב"ם עפ"י
שיטת הר"ם כס' דס"ל דתפירות אישור בהיתר היתר נהפך
לאישור ורוב הפוסקים חולקים עליו, ולפ"ז נראה להכריע ק'
דכל אישורין שנתורה דהוי רק בששים אז אין היתר
נהפך לאישור, אך בלאו שהחמירו חז"ל לאסרו יותר תשמיך עד
ומאח"כ הנה כמו שהחמירו חז"ל בזה לאסרו יותר תשמיך עד
מאס' ומאח"כ ס' החמירו אפי' בזה דהיתר נהפך לאישור ונעשה
כולו אישור, ולכן זה יהי' כוונת הרמב"ם שכתבנו הנה בנפלו
ונחפלו שאין שם מניעת הביטול מלך חומר האישור רק מלך
חשיבות' גופן שס' חשבוין, א"כ תינח לענין שלא יתבטלו הם,
החמירו כיון שס' חשבוין, אבל אין כח בזה להיות נהפך היתר
לאישור, כיון דמלך האישור אפי' הם היו בטלין רק חשיבות' גופן
מוטיל להם שלא יתבטלו אבל אין כח להיות מושך היתר עמו
ולכן כיון דהיתר הוי היתר בכל מקום שהוא ואינו אשור רק
מנחה תפירות אישור ואינו יודע אשור, א"כ בזה יורה לנפשו על
כל הדא ומדא שזה היתר ומן הרוב לכך יש לחוש שבידו להכירו
ואינו חושש להכירו כיון שכלא"ה מורה היתר לנפשו, אך בזה
שמלך גוף האישור אינו בטל לחומר אישורו כגון ערלה וכו' א"כ
בזה אף היתר נהפך לאישור, ולכן להיות אשור כל כרמו דייקא
לחיות כולו אישור בשביל נטיעה אחת זה אינו עושה ומשתמח
אינו מנירו וא"ס לשון הרמב"ם ודוק היטב. ופיין ראיה לחילוק
ה"ל בטור ופוסקים ה"י יין נכף ס' קל"ד דס"ל להרמב"ם דאף
דס"ל לרשב"ג וה"י קי"ל דביי"ג מוכר כולו חוץ מדמי אישור
שבו הוי רק בחס' יין אבל ביי"ג ממע האשור מן התורה לא

ולמפרע הוי כן אכל בדבר דאף עתה אינו ניכר בפ"ע רק הוא בתערוכות יש לומר דכנה"כ כ"ע מודים דא"כ. כיון דגם עתה אין הדבר ניכר בפ"ע, ולכן נתי דאף בא"י המניות הוי להטור קבוע ד"ת מ"ע לענין ברירה יש חילוק. והר"ה מ"ירי כנרע א"כ איזה חנות טרפה לכן כיון דהשטח ניכר הדבר וידוע, מיישגין למ"ד יש ברירה ואסור למפרע, משא"כ בא"י איזה חנות אם גם עתה אין הדבר ניכר וטומד בפ"ע לכ"ע אין ברירה כה"כ ולכן מותר בלקח קודם שגולד הספק ואין פלוגתא בדבר, ויותר מזה אין פנאי להאריך כי אין פסקי כעת בפנינו אלו ולאכנתם פנימי מעט אולי יזכיר ה' בזמן אחר לפרש יותר בזה:

תשובה רו

לש"ע שם סעיף ה'.

הנה במעשה דק"ק ווילנא המבואר בכה"י ובפרי"ם ואחרונים עיינ'ם בפ"ק דגדה דף א' בחבורי מי דרה שרעמי כדעת האומרים הכל גם מה שזכרנו י"ע"ש, אך בחבורי של מ"ס פ"ז דף ל"ב פ"ב שם הבאתי ראיה כדעת המכריעין דמה שפירש קודם הספק מותר ומה שפירש א"כ אסור י"ע"ש וגם פ"ין בחבורי מי דרה בהשפעות מ"ס פ"ד ראיה דמה שפירש מותר ומה שגשאר אסור י"ע"ש, אך עיין בהר"ה פ"ד דיבמות גבי נתניירתי ביני לבין עצמי ובש"ך י"ד סוף סי' רס"ה מ"ס דהוי מוכח וטולא שיהי' הוא פסול וכו' שם מוכח כדעת האומרים הכל וד"ק. **ועי'** אש"י שאלת בקבץ שנחשד לו כבש טרפה בין הסערים ומכר לכ"א מהקונים אף מהטרפה שנתן לכ"א חתיכות מהסערים וחתיכה קטנה מהטרפה, ומקלחתם לא מרע להם זה עד אחר מליחה ובישול, אך מקלחתם מרע להם קודם בישול, ור"ת לומר כיון שלאילו שמועס להם קודם בישול מותר מכה דבשל ברוך מותר נמי לאלו שכבר בשלו אלו חזק דברין. והנה מה שזכרנו בישול דוקא ה' לך להזכיר מליחה כיון שכבר נמלחו לא שייך בכו בישול ברוך, ובנוק הדין הנה דמית פנינים נפרדים ועפות גדול דאין דומה כלל למעשה דווילנא שהביא בכו"פ ובאחרונים. דהתם סמ"י א"ו מתירין מכה דחליק שכשרה היא ועכ"ל כל דפריש מרובא פריש וחליק סמ"י זה מבהמה כשרה, זה שפיר הוי מרתי דמחרי אהדי לומר על ח"י בהמה זו שנתן הכשרה היא, ופ"ו נאמר שנתן הכשרה היא הלא היא לחלק בהמה לחלקין, רק אם כשרה היא לנמרי כשרה ואם טרפה היא לנמרי טרפה, לכן פ"ל כיון דהמחית הותר מכה כל דפריש מרובא פריש, ותליק שבהמה זו מהכשרה סימא א"כ גם חלק השני כשר ונזיר ח"ה זו אם האחרת עמה, אך לענין בישול ברוך אין זה סותר את זה אסו אם יונח לפנינו חתיכה גדולה טרפה ויפול ממקלחת למערוכה ויתבטל אסו נאמר שבוט הותר הכשרה שלא תפטרס, ומה לי בזה ומה לי בזה דידך, בזה מכה בישול ברוך בתערוכות אין חלק זה גורר את זה, דאין זה חלו בזה. דזה שנפל ברוך נחבטל, וזה שלא נפל לא נחבטל, דמלך בישול התערוכה לא שייך לומר דאחר גורר את השני עמו. ואין זה נ"רין לפנים ושאל כלל, ואין זה פנין למת שבהת דעת הפוסקים דהאסור נספק להיתר וכו' דמה בכך סוף אסור נחשד א"ו חולין שבהמה נפשיה כשרה והפכה להיתר, הרי אין א"ו חולין רק שזה שנחשד נספק להיתר ומה פנין זה שלא נחשד לכאן, ולכן גם מ"ס בלש נאמא אלל בכה"כ אחר במקלחת נחבטל ומקלחת לא נחבטל, דאם מה שנחבטל נאמר ה"ה נמי מה שלא נחבטל גם ז"א וישתקע הדבר ולא יאמר כלל. ולא מבטיח שבדיון דין הכ"ה בפלוגתא הגאונים ה"מ ובס"י וכו' דאין דומה לזוהי סהם וטעם שכתבתי, אף גם שמדברי הט"ז ב"י זה דהוא מ"ירי שפיר בתערוכה ומספק דאסורין כולם מן הדין בין ראויין בין אינן ראויין מ"ע אינו דומה לנ"ד, דבדואי א"ס ה"י כאן חתיכה טרפה ניכרת ומקלחת ממנה נפל לתערוכה בפנין שראוי להיות בטל מן הדין ודאי לא יאמר הט"ז שאינו בטל כיון דיש חתיכה מערפה הוא שפירין ניכר זה ודאי אינו, וחם לנו לחלות בוקי סריק בכה"כ דבזה ודאי מודה הט"ז דמה שנתערב בטל, וש"ס מפורש הוא בחולין בייך שנתבטל בניה ואם מכירו משליכו והרעוב ב"ע ומה לי עשמו ומה לי חתיכה עמנו והס"ז לא קאמר רק מאם הכל הוא בתערוכה, רק שנתקלן הוי ראיות להחבד, בזה פ"ל כיון שנתנו חז"ל דין חשיבות לחשיבות הללו ואצרו שאין בטלין אז אשיבוט שלטס מועיל לגרור את אחרות עמהם, כיון שגם הם מלאכה כהפס ויש לכולם דין חשיבות ואינו בטל, ואף גם בזה כבר חלק פ"ו הפרי"ם בזה והאחרונים הסכימו לרבין דהפיקר כדעת פרי"ם אינו ובפרט מן הש"ס ועוד וש"ס לפ"ל סי' ק' גבי בשר א"ס מכיר

ופ"כ מזה נסחר סכנת אחיו שרואה לפרש דברי החו"ד לומר דבא"י ברע מידוע ומעמים כן בלשון אפי"שכתב והרי בתחלת דבריו משמע להיפוך דזה יותר מסביר להחיר רק דקמ"ל דאעפ"כ אסור, וא"כ יכתוב א"כ הרבואה להיפוך בפ"כ אין כונת החו"ד כן בסוף דבריו רק כמ"ס, והנה לאכנתם יאמתי חזן מנדר' כי אין דרכי לפלפל בפ"י דברי ספר חדש הלואי ויהיה לנו פנאי לפרש דברי רבותינו הראשונים להבין דברי חכמים ומידותם. והנה בסיומי בזה קשה לי אמרת הר"ה והרשב"א למע קמ"ל המנה דט' מניות בלקח מאחת מהם בלקח אחר שגולד הספק, ולא קמ"ל רבותא טפי דאפי' קודם שגולד הספק נמי אסור, ולכאורה הוי אפשר לפרש דכוונת המנה הוי באמת כן דולקח הוי לשון פבר. והכוונה שמועס שיש כאן ט' מניות מוכרות בשר שמועס ואחת נבלה והוא כבר לקח מאחת מהם קודם שירע כן אז ב"כ ספקא אסור, אך בלשון ס"ס פ"ק דפסחים ב"י זכורין של מנה וכו' ואמא עכבר ושקל, הנה משלשן זה משמע דעמה בא עכבר ושקל אחר שמועס לו שיש אחד של חמץ, וקשה למע לא קמ"ל רבותא טפי דאפי' בנעל קודם שגולד הספק אסור, והנה זה אפשר דעבור סיפא נקט דקמ"ל דכפירש מותר אפי' אם פירש אחר שגולד הספק, אך א"כ חיקשי להיפוך לשמעת הטור דמ"ל בתערוכות מניות הוי ל"י קבוע ד"ת וביאר החו"ד כוונתו מה שאינו בטל ברוב היינו מכה דכספק במוכרין לא שייך ביטול, וא"כ לפ"י ב"י זכורין של מנה אף להטור הוי קבוע דרבנן, וא"כ אי נמא כשיטת הרשב"א דבקבוצ ד"ת אפי' אם לקח קודם שגולד הספק אסור, א"כ קשה פ"ל הש"ס כיון דנחית שם לפרושי כל חלקי הדין גבי מנה א"כ למע לא פירש דין זה דבלקח העכבר קודם שגולד הספק ולא ידעינן איזה נזור של חמץ ואיזה מנה אז א"כ בדיקה ובט' מניות אסור כה"כ. ובשלמא בנהי דין דשון ט' זכורין לט' מניות א"ס דלא פ"י כל חלקי הדין, כיון דהודיע לנו דדומה לט' מניות ממילא ידע כמו דהדין החס בכל חלקיו כן הדין בזה, אבל אם נעמנה כאן הדין מהתם למע לא ביאר זה הש"ס, ולהרשב"א א"ס דגם בתערוכות מניות הוי ל"י קבוע דרבנן ומותר בלקח קודם שגולד הספק, אבל הטור דמ"ל דזה הוי קבוע ד"ת קשה לי למע לא מחלק הש"ס מה דיש חילוק בין ט' זכורין לדין ט' מניות, לכן מזה נעמנו הכרית הטור דין דאפי' בקבוצ ד"ת מותר בלקח קודם שגולד הספק ולכן אין לחלק בזה בין ט' זכורין לט' מניות והוכיח מזה הטור דין זה לפי שטתו. אך הפיקר נלפס"ד דדין זה של הר"ה וס"רין א"ס אמרינן אגלאי מלמא למפרע י"ה תליא בדין ברירה, דאם אמרינן יש ברירה אמרינן דמה שא"כ נודע הוברר הדבר דלמפרע הוי הספק הזה והוי כמודע הספק מתחלה ונולד הספק במקום הקביעות, ואם אין ברירה לא אמרינן אגלי מלמא למפרע לכן א"ס לדין כיון דלדין ברירה ספק הוי ונמו שביאר האחרונים ולכן בדין אין ברירה ובדרבנן יש ברירה מכה דספק חורה לחומרא וספק דרבנן לקולא, וא"כ אם הוי להיפוך לחומרא אמרינן להיפוך בר"ת לחומרא ובדרבנן לקולא, לכן בקביעות ד"ת מיישגין ל"ש ברירה לכן אסור אפי' בלקח קודם שגולד הספק דלמלא אמרינן אגלי מלמא למפרע והוי קבוע וס"ס לא הוי דהוי משם אחר דתיקף אפשר לומר אם הוי חתיכה זו מן הכשרה או מן הכרפה, אבל בקבוצ דרבנן חליקין להקל ואמרינן דאין ברירה ולא אמרינן אגלאי מלמא למפרע, וא"כ א"ס הכל כיון דיש דיעוס בש"ס דאף בדאורייתא י"ב ויש דיעוס להיפוך דאף בדרבנן א"כ, ולדידכו א"כ לאו ספק הוי רק ודאי א"כ ולכן יש לומר דהנתא מלמא דפסיקא נקט דבט' מניות מוכרות בשר שמועס וכו' ולכן מלמא דמאן אחר שגולד הספק לכ"ע אסור ונגמלא ה"ך אחר הרוב לכ"ע, אבל בלקח קודם שגולד הספק תליא בפלוגתא דמנאי אם י"ב או לא דלמ"ד אין ברירה מותר ולמ"ד יש ברירה אסור, ולדין דהוי ספקא אם יש ברירה או לא לכן בקבוצ ד"ת הוי להחמיר אולי י"ב ובקבוצ דרבנן להקל ותלין דאין ברירה, והנה בכה"י הוי א"ס ואיפשר להשוות דברי הפוסקים יחד דלפי מה שכתבו החוספת בתמורה ב"ס הרמ"ל דבריה לא שייך רק בא"ס לא יכיר האיסור מעולם אבל אם היה ניכר האיסור מתחלה ונתערב לא שייך ברירה לכ"ע, א"כ בכה"כ אין ספק בדבר ובדואי אין ברירה וא"כ יש לומר דהר"ה והרשב"א מ"ירי בפנין דלא הוברר הטרפות מעולם בהמות מתחלה, רק בתערוכות המניות נולד הטרפות וא"כ נחודע איזה מהם הטרפה דכנה"כ מיישגין למ"ד דיש ברירה, לכן אמרינן אגלאי מלמא למפרע והוי כמודע הספק במקום הקביעות, אבל הטור מ"ירי ש"י הטרפות ניכר בפ"ע וא"כ נחשד וא"כ בכה"כ ודאי אין ברירה, לכן לא אמרינן אגלי מלמא למפרע ולכן מותר קודם שגולד הספק. אסור בלא זה יש לומר דאפי' למ"ד יש ברירה לא שייך רק אם פ"כ עתה הוברר הדבר בנידור ויכר בפ"ע, בזה אמרינן ברירה

מכירו החמיכות אסורות והרופס ב"ט והיינו ממש ר"ן של ה"ט
ד"ה פלמו הוי בריה ואינו בטל בין החמיכות, וז"ל הרופס
עומד דבטל ליה טעמו בפת"ך ומה לי טעמו ומה לי ממשו
הרי בכל דוכחא טעם כעיקר ד"ת וה"ה בטל קלח חמיכה
שא"ה רח"ה להחכר בטל ליה. מ"הו אפי' להט"ו היינו דוקא
בדחן יר"ה, אבל הכא שמה שחבטל הוי תפוצות למ בלח ואינו
בטל ומה דהוי יבש ביבש בטל ליה שפיר ואינו ענין זה לזה בזה
כ"פ שריש מה דהוי למ בלח אינו בטל ומה דהוי יבש ביבש בטל
ליה שפיר. ח"ב וכו' :

דיני ס'ס דיין א' .

הנה בדין ספק תורה למומרא חס הוי דאורייתא או דרבנן ידוע בזה פלוגמת הרמב"ם וסראב"ד ורשב"א דהרמב"ם

לכל ספק תורה לחומרא רק מדרבנן, והראב"ד וסיעתו פ"ל
היו מן התורה. והנה יש בידי להביא ראיות לכאן ולכאן
באמצעות אחת לאחת בפנים. והנה לכאורה היה נראה להביא
ראיות מוכרות לדעת הרמב"ם מן הש"ס יבמות דף כ"ב ע"ב
במסכתא מי שקידש אחת משתי אחיות וכו' פ"ן שם עד סוף הסוגיא,
דקוק ממלך והדר יבומי אבל יבומי ברישא לא דקא פגע ביבמה
דקוק ופרש"י שם דכ"ז אבל יבומי ברישא לא קודם חליצה היסדר
והוא מתחיל לא אשמיפין ברישא פ"ל, והנה כוונת רש"י מ"ש
הוא מתחיל לא אשמיפין ברישא בפ"י דמפרשין כונת הש"ס
המתירן שני תירושים, בתחלה מתירן דקמ"ל דלא בזרין ב' אע"פ
הוא קאמר דמור רבנא קמ"ל דקוק ממלך והדר יבומי אבל
יבומי ברישא לא ומתירן הש"ס דבסיפא קמ"ל שני רבנא, ואו
לומר דהוי קשה לרש"י מה קמ"ל הש"ס דקאמר דקוק ממלך
אמר יבומי הרי כבר מוכח ברישא דבסיפא דמתירן מתחלה לזה
רש"י דכך מתחיל לא אשמיפין ברישא לכן הולך הש"ס לאשמיפין
אין שנים, ולשני התירושים קשה לי למה לא אשמיפין אור מרישא
זו הוי ק"ו דמה ברישא רחין משם פק אימור תורה,
אם אמות זקוקות דהוי רק דרבנן והוי ספק דרבנן אעפ"י
דקוק ממלך ברישא מ"ש ביבמה לשוק דהוי מן התורה והוי
פק תורה מ"ש דראוי להרציר חליצה ברישא ולמה לא אשמיפין
מן הרישא, לכן נראה דמה י"י מוכח דענת הרמב"ם
ונקא דלחורייא הוי רק דרבנן, ונס כשיטת מהר"ם דבספק
תורה הרמב"ם דהוי מן התורה לחומרא ונס כמ"ס בחבורי
דבספק פשה מורה הרמב"ם דהוי מן התורה לחומרא,
דכונן כ"ו א"ש ידיעות מ"ש המביא בסי' תמ"ז בשם הפוסקים
לשבראורייתא לא דמי ה"ס בדרבנן י"ע, וא"כ א"ש דטובא
ל"ה הש"ס דברישא ה"א דקוק בספק אמות זקוקות כיון דזה
הוי מנה דדמיא לאמות אשמו, והנה ספק יבוס ודאי אינו
לספק אמות אשה כיון דהוי ספק כרת, וכמו דחין פשה
אם ל"ת שיש בה כרת ה"א נמי ספק פשה לא דמי ספק לאו
אם כרת, כיון דבזה נס ספק ל"ת הוי מן התורה ואין
לפשה דוחה ל"ת שיש בה כרת, וכיון דאלו הוי דלחורייא לא
ה"ס בדרבנן בספק אמות זקוקה כיון דלאסרה מסיס דדמיא
אמות אשמו לכן כל שבראורייתא לא דמי ה"ס בדרבנן כמ"ס
ב"א ה"ל, אבל בספק יבמה לשוק דהוי רק לאו בעלמא הוי
לספק פשה דיבוס הוי מן התורה לחומרא דספק פשה מן
התורה לחומרא וספק יבמה לשוק הוי רק ספק ל"ת והוי רק מדרבנן
מבוא. וא"כ הוי ס"ד דיבא ספק פשה דהוי מן התורה לחומרא
לספק ל"ת דהוי רק מדרבנן לחומרא וי"י מומר ליבמה
לכן קמ"ל דאף בזה ממלך ברישא והדר יבומי, זה הוי
מבוא שפיר דלא אשמיפין ברישא. והן אמת דמנוק הש"ס אין
מ"כ ד"ל דלא כפרש"י רק כונת הש"ס כפשוטו דבא לפרש
למה מולך והדר מייבס ועיקר הרבנא הוי כדעמיה מחלה
בזרין מרי אע"פ דהא, מ"ס מפרש"י דמפרש דזה לא
פ"י ברישא י"י מוכח דמ"ל כשיטת הרמב"ם בזה וכמ"ל.

ביום הזה יבא המשיח ויהיה שם המשיח דברים תמוזין שכתב
ברם ודוקא מהלך וסדר יבומי וכו'. ואפ"ה לא
נלמא אחי לאחלופי ומייבס ברישא כדנוריקן בפ"ד חמין
ב' אחין נשואין וכו' דהסמא ש' מהלץ פנע באסורה לו דית
לא יבנה, אבל הכא חי מהלץ לא פנע חלל באחות וקוקס
מדבריסס, ופוד דלמא רידי' מתרמיא לו וכו' יע"ש,
דמים תמוזין ומה יפנע הרשבי"א לנך סיפא דקאמר ודוקא
וסדר יבומי מ"ס לא גזר בזה דלמא יעסע ומייבס ברישא
חלילת היסוד, וכזה יפנע באיסור חורה של יבמה לשוק

תשובה רט

לכללי דיני ס'ס דין יט.

שם אין אומרים ספק דרבנן לקולא אלא אם הספק מעד מלכו הוא מדרבנן אבל אם האיסור מלך עליו ספק איסור תורה ומלך אחר בא לו שהוא מדרבנן אין אומרים בזה ספק דרבנן לקולא וכו'. הנה הדבר תמוה לי במשנה מפורשת מ'ס' תרומות פ"ב משנה א' התורם קטנות ומלא מרס אכס'ס ומלא מרס תרומה ויחזור ויתורם, התורם מביא של יין וכו' אם ספק תרומה ויחזור ויתורם, הראשונה אינה מדמעת בפ"ס וכן השניה פ"ל המשנה ופירשו שם הרמב"ם והרשב"א והר"ם כולם מזה דהוי רק ספק תרומה לך אינה מדמעת י"ע"ס, והנה ספק לי טובא דע"ס מכל ספק איסור תורה דתערב שאומר תערובתו כמו איסור ודאי, ומ"ס האל דמכח דהוי רק ספק איסור אינה מדמעת, ובפ"כ מ"ירי בפנין דהוי רוב חולין פכ"פ ומן התורה בטל ברוב רק רבן תקנו שתרומה אינו בטל פחות ממאה, ולכן תינה בודאי תרומה, אבל בפסק הוי ספק דרבנן ולהקל, ולכן מה דתנא אינה מדמעת הכונה דאינה מדמעת אפי' בפחות ממאה, אבל פכ"פ רוב בפנין, ולפ"ז קשה הרי הספק מעד עליו הוא מן התורה אם הוי תרומה או לא, רק מעד אחר בא לו שהוא דרבנן מלך התערובת, ומכאן דאף בכפ"כ אמרינן ספק דרבנן להקל, ואין לומר דמ"ירי בלא נודע עד אחר שנפשה דרבנן, מלך דמה נפשה להסבירים דאף בכפ"כ ספק תורה למותר, ופוד דלמה לא מחלק בן במשנה והרמב"ם בפ"ה מתרומות בין אם נודע קודם או אחר, ופוד הרי כאן בפ"כ משנה שהפריש התרומה כבר נודע שהוא תרומה, וא"כ אדרבא נודע איסורו יותר שהרי סביר דהוי תרומה ודאי, ולא שייך לומר דעומד היכי דלא נודע עד אחר שנפשה דרבנן, רק היכי דלא נודע האיסור כלל רק לאחר שנפשה דרבנן וכאן אדרבא האיסור כבר נודע שהרי התקנוהו לודאי תרומה א"כ ודאי דהוי נ"רן סמך ונודע כל התערובת, א"כ אף שא"כ נולד לך היתר שאפשר שאינו תרומה למה נאמר בזה ספק דרבנן ולהקל, ומזה שכתב להדיא דאמרינן ספק דרבנן להקל אף שמלך אחר בא לו שהוא מדרבנן ולי"ט טובא על הפוסקים להיפוך. הן אמת שש"ס ב"ר ס' ש"ל ספיק' ס"ה לא הפתיק כך דינא דהראשונה אינה מדמעת וכן השניה, אבל לא ירשתי למען כיון שיהא משנה מפורשת ופסקו הרמב"ם בפ"ה מתרומות ולי"ט: והנה אין לתרץ קושיותינו הג"ל דתרומת פירות דרבנן דהוי המשנה מ"ירי בין ותורמות מירוש דאורייתא, ואין לומר דמ"ירי רק בתרומה בס"ף דרבנן דמלבד מזה דוסק דכל כהאי לא הוי שחקי הרמב"ם וספ"י לפרש כן, אך גם לולי זה קשה א"כ עם פיר' הש"ס בגדה פניות אמקוה יתא דרבנן הקילו ופשוטו רק לספק, ובפ"כ דלא יתא להש"ס לפרש זה בתרומה דרבנן דו"ק:

והנה לכאורה ה"י אפשר לתרץ זה ד"ס לומר דרובא בתרומת לפנין אחד ומאס כיון דבשאר כל איסורין יבש ביבש בטל ברוב רק שבתרומה הסמיכו באלה ומאס, לכן לא הסמיכו רק בודאי תרומה ולא בספק, דבספק הסמיכוהו על דין תורה ד"בש ביבש בטל ברוב, אבל לפ"ז פכ"פ הוי מוכח דבדב"ס המשובין שאין בטלים אפי' באלף בזה אין איסור רק בודאי איסור ולא בספק איסור. כיון דמן הטורס בטל ברוב רק מדרבנן אינו בטל לכן בספק הוי ספק דרבנן, ואף דספק נולד בטל תורה ומלך אחר בא לו שהוא מדרבנן מ"ס אמרינן ספק דרבנן ולהקל כיון דבשאר איסורין יבש ביבש בטל ברוב רק שבתרומה המשובין הסמיכו בזה לא הסמיכו כמו בתרומה והש"ך כתב בפ"י ק"א ש"ק ב' דאם הוא ודאי מהר"ל וספק אם הוא איסור אינו בטל דלמקטן ס"י ק"י ס"ס. והנה הן אמת דמלשון הש"ס משמע ק שכתב ספק טרפה וכו' עד שיהא בהיתר כדי לבטל האיסור אם הוא מדברים המתבטלים, משמע ה"א דברים שאין מתבטלים לא בטל אפי' בספק איסור והוא מוכח דבדברי הש"ך, ולפ"ז מוכח מן המשנה להיפוך דפכ"פ היכי שכל איסורין ה"י ראוי להתבטל רק שרבן הסמיכו בזה דברים דלא בטל בזה ודאי בספק הוא בטל, ובדברי הש"ס והש"ך י"ע בזה:

תשובה רי

להרב מ"ה שמואל מ"צ דק"ק ליפיוואן.

הנה פ"ר שאלתו בפ"ט טוכות העבר נמלא ספק טרפס בדקין אחת ואמרו שהספק הוא על ג' בהמות שחשברו

חזיר ופלה בידו בשר חזיר עאכ"ו, איסי בן יהודה אומר ולא ידע ואשם ונשא פונו ומה מי שמתכוין לפלות בידו בשר טלה ופלה בידו בשר חזיר כגון שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ונשא פונו המתכוין לפלות בידו בשר חזיר ופלה בידו בשר חזיר עאכ"ו וכו' ואי אמתר הני תרתי ה"א הני תרתי הוא דסני להו בכפרה וסליחה דלא אקבע איסורא אבל שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן דאקבע איסורא לא סני להו בכפרה וסליחה קמ"ל דל"ש. והנה לפוס דהיטא לא נודע לנו כמה פליגי ת"ק ואיסי ב"י ומה בין זה לזה והנה החוס' שם ס"ר"ש בזה וכתבו דת"ק ס"ל דלא בפנין חתיכה משני חתיכות ומי"בין אשם תלוי אפי' על חתיכה אחת ואיסי בן יהודה ס"ל דפנין חתיכה מב' חתיכות י"ע"ס. והנה לדבריהם קשה לי למה הולך הש"ס לומר להריבא בייניהו דהוי ס"ד דבזה לא מהני כפרה וכו' ולמה לי הך לריכותא הרי איכא ביניהו טובא דלת"ק לא ב' חתיכה משני חתיכות ולא"כ בפנין חתיכה מב' חתיכות וטובא קמ"ל, ופ"ק בכריתות פ' ספק אכל דפריך לרב תמכס ברייתא דמוכח דלא ב' חתיכה מב' חתיכות ומשני ר"א ה"א דאמר כיון מייבין עליו א"ס ולמה לא משני דהך ת"ק הוא דמפורש ב' דלא ב' חתיכה מב' חתיכות, ולמה לי להביא מדברי ר"א דמ"ירי ב"י. לכן נראה לפרש כוונתם להיפוך דהוי קשה לו דהך קרא ולא ידע ואשם ונשא פונו מיותר כיון שכבר כתוב דין אשם תלוי ולכן הנה הח"ק ס"ל דבאשם תלוי ב' חתיכה מב' חתיכות לכן כיון דנוף הפ' מ"ירי מדין חתיכה מב' חתיכות מוקי הך קרא דלא ידע ואשם ונשא פונו למחיתה אחת וקמ"ל אף דלא חייב בזה אשם תלוי מ"ס ב' כפרה ולכן מוקי הך קרא בחתיכה אחת, ואיסי בן יהודה ס"ל דל"כ חתיכה מב' חתיכות לכן נוף הפ' מ"ירי בחתיכה אחת ולכן איתר הך קרא דלא ידע ואשם פונו, ולא מוקי לה לחתיכה מב' חתיכות והיינו אף דק"ו הוא מ"ס קמ"ל בזה דסני בכפרה דהוי ס"ד דלא סני בכפרה, וא"כ לפ"ז י"י פלוגתאם להיפך דת"ק ס"ל דפנין חתיכה מב' חתיכות ואיסי ס"ל דלא ב' חתיכה מב' חתיכות, ולכן א"ס דלא קאמרו הש"ס תירוצו זה דקמ"ל תרתייהו דפליגי אש בפנין חתיכה מב' חתיכות דפלוגתא זו לא יתא רק למסקנא דכבר ידעינן מהסביר דמסיק הש"ס דהוי ס"ד דבזה לא סני בכפרה אפשר לפרש כן דלאיסי ס"ל דלא ב' חתיכה מב' חתיכות והוי קשה לו על יחור הפסוק ומוקי לה לחתיכה מב' חתיכות דא"ל ללמדו מק"ו די"ל דהוי ס"ד דלא סני בכפרה אבל להס"ד דלא הוי ידע מתך סביר דבזה לא סני בכפרה א"כ הוי קשה אש ס"ל לאיסי דלא ב' חתיכה מב' חתיכות למה לי הך קרא דנשא פונו לחתיכה מב' חתיכות הרי ק"ו הוא מחתיכה אחת ולפי' הולך לחדש סביר דהוי ס"ד דלא סני בכ"ס בכפרה ולכן ממילא ידעינן בזה סביר פליגי ולכן א"ס ה"א דלא מוקי הש"ס בכריתות ה"א ברייתא כאיסי כיון דבדברי איסי אינו מפורש דלא ב' חתיכה מב' חתיכות רק דנשמע מדיוקא ומדברי הח"ק דל"כ כמה פליגי, לכן מביא ט"י דברי ר"א דמוכח מדבריו מפורש דמייבין על כיון אשם תלוי, והנה ה"א מזה דלת"ק ב' חתיכה מב' חתיכות ולאיסי בן יהודה לא ב' חתיכה מב' חתיכות, וא"כ ממילא מוכח דל"כ הוי ספק תורה לחומרא מן התורה דלמאן דלא ב' חתיכה מב' חתיכות ודאי דהוי לחומרא מן התורה ובמ"ס ה"ל ואף נס להח"ק דב' חתיכה מב' חתיכה ה"א הוא דריש ולא ידע ואשם ונשא פונו למחיתה אחת דנס בזה נ"רן כפרה א"כ גם לדידיה מוכח דספקא דאורייתא לחומרא מן התורה. דאם לקולא למה לי כפרה מן התורה, והרי הוא מיתורא דקרא מוקי לה לחתיכה אחת ומוכח דאף בכפ"כ הוי ספק לחומרא מן התורה ולא כדעת הרמב"ם ז"ל וד"ק היטב:

ועוד

ראיה להסבירים דהוי מן התורה מנ"ש בפ"ק דפסחים דף ט"ו ובבבורות פ' עד כמה את משמרת תרומתי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת עטורה ואחת תלויה ואמר דחמלא לפביר לה שימור. והנה החוס' הקשו שם ב"ר"ה מביא דמנ"ש אם הוי ספק עומאה ברה"י הוי ודאי עומאה וברה"י הוי ספק עטור, ומירלו כגון ב' חביות ברה"י ונגע באחד מהם ואינו יודע באיזה וכו'. וא"כ מוכח מזה ד"ס ספק מן התורה דהוי ספקו לחומרא, ולהסבירים באתחון איסורא מודה הרמב"ם א"ס די"ל דמפרשי כמ"ס החוס', וא"כ כיון ד"ס מהס שנגע בודאי הוי אתחון איסורא, אבל להסבירים דאף בזה מקיל הרמב"ם קשה מכאן דמוכח ד"ס ספק דהוי מן התורה לחומרא, ואף ד"י דפליגי היינו רק מזה ד"ס אש למסורת ותרומתי כתיב, אבל בל"ה לא פליגי ד"ס ספק דהוי מן התורה לחומרא וי"ע בזה כעת:

זה בזה הדקין כולם ועדיין ב' בהמות במקולין שמעט נמכר מהם והשארנו הכל מטעם ספק דרבנן פ"י גלגול דאחד בבית ואחד בפניה מתקריין להפמ"ץ וחוו"ץ ולבז"ט וגם מטעם ספק אחד בנזק וספק אחד בתפירות ממיר הס"ך בהפסד מרובה בלא דבר בנתיב, וקם הריב ואמר מטעם הפמ"ץ בסי' ק"י שפ"ד ס"ק ל"ז. מולק' על הכו"פ בשם שם"ט וסובר דפריש' הוי ודאי היתר מטעם ד' הנמכרין הוי ודאי היתר ונשאר ה' רק ס"ס חד בחד. פכ"ל שאלתו :

תשובה הנה מה שדחה הפמ"ץ דברי הכו"פ אין נראה כלל דכמו דבמפסד לא נחשב ודאי ה"ס בכל התורה, דאם ה"י בכל התורה כדאי תמילא הוי פשיירי ודאי, ולמה לא יתשב בזה יותר מכל התורה, ובפ"כ דבכל התורה הוי רק ספק, מיהו בלח"ס אין בדברי הכו"פ סמיכה לגדון כזה חדר דהרי התוס' שם בב"ע לא ס"ל כן ואיך נסמך על זה לריבא על דברי הסייד, וגם בכמה דוכתי בש"ס משמע להיפך, ואם כי במשנתנו בכמה דוכתי ישבנו זה מ"מ אין לסמוך על זה לריבא, ועוד והוא הפיקר השיטה מקובלת לא כחב רק בפנין ביטול ברוב והואו כחב כן ליישב קושיות התוס' דלכ"ל כ"א ברובא, בזה כיון דלנרף גם האיסור יחד וי"ה' כולם מותרין, ביטול כזה הוי רק ספק רק דהתורה היתרה כיון דאחד יש בו איסור ואם לאחד דכ"ל ברוב י"ה' מותר גם האיסור ודאי אחזקת איסורא וא"כ הוי נגד החזקה, ולכן ברוב נגד החזקה בזה ס"ל להשיטה מקובלת דהוי רק ספק, אבל בפנין דפריש' מרובא פריש' דהאחרון נאמר באתם ואין היתר רק דפריש'. כלל זה דפריש' מרובא פריש' ודאי הוא מטעם ודאי, והנשאר ה"ס במפק איסור תורה. מיהו יש להביא ראיה ברורה דגם בפריש' מרובא הוי ספק ממש ביומא דף פ"ד דאין הולכין בפ"י אחר הרוב כגון ט' נכרים וישראל אחד. וכו' עד הא דפריש' כולו הא דפריש' מקמייהו, ולכאורה אין טעם בדבר ממי' אס' לך בחר רובא בפ"י גם בפריש' מקמייהו י"ה' כן, ואם אין הולכין בפ"י אחר הרוב גם פריש' ט"ל י"ה' כן, ובפ"כ הכונה כן דבפריש' מקמייהו אין רוב זה ודאי הוי ספק וממילא נ"י דבכל התורה הוי ספק כזה לקולא בפ"י הוי להיפך. כיון דודאי פ"י דומה שבת א"כ פ"י עדיף משבת, וא"כ אזלין בחר פ"י ולבני פ"י הוי קולא להיפך לומר דהוי הרוב רק ספק ומפקחין אבל פירשו כולן אז הוי הרוב ודאי דלא הוי איקבע איסורא ולא נחשב כחזקה להיפך כיון דעיידי כולם אז הוי הרוב כדאי וממילא אין מחללין שבת וא"כ מוכח להדיא דבנשאר ב' במקום הקביעות לא נחשב הרוב כדאי וכו' ס"ס ממש ולא כדעת הפמ"ץ. גם יש לנרף דעת הכ"ס שכתב הס"ך בסי' ק"ס ס"ק י"ב דס"ל דאפי' בשלן ב' קדרות קודם שערס התפירות מותר, וא"כ ס"ל דהביטול א"ל ידעיה וממילא נאבטל א"כ ה"י אף דלא נודע עד שפירש כבר נחבטלו ממילא קודם שערס וקודם שפירש, ועוד רא"י יותר דאין מותר הכ"ס בשלן ב' קדרות קודם שערס, י"ה' מותר רק ה"י שלקם בראשונה מן התפירות דהוי פירש ושנים האחרונים או אחד הנשאר באחרונה י"ה' אסור, ובפ"כ דאף זה מצטרף להרוב לעצמה דיד' דלא בפנין ידעיה וכדאי הכ"ס לסמוך עליו בהפ"ט וכבוד י"ס, וגם מה שזיכר ר"ע פ"פ החוו"ד דכתב בסי' ק"י דקודם שזולר הספק לא נחשב פירש והנה סוף דבר יפה הורה ר"ע להשגיר, וביתר שאלותיו לא אשיבנו כי איני בקו הבריאה רק הראשונה למען לא י"ה' לו לבז' שח"ו האכיל טרפות חשתי ונתחזקתי להסיות את נפשו האומללה. דברי ידיווכי' :

והנה אחר כתיב זה נראה לרבר עוד מזה מסובל דבזכרים פירק כל התפירות דקאמר שם בדף ע"ב ע"ב אמר רבא השתא דאמור רבנן לא לקרבו גורא שמא יבואו " כהנים ויקרבו בב"א וכו' א"ל הואו מרבנן לרבא אלא. מנחה מניסא אסורה וכו' ייפ"ש בפריש', וא"כ מוכח להדיא דאף דחזר ונתערב יחד כבר הותרה ומוכח דלא הוי ספק דאם הוי ספק כשחזרו ונתערבו יחד ליתסרו. אף באתם זה אינו דממש אין רא"י. ואדרבא משם רא"י להיפך דהרי הוי ס"ד דרבא דאם חזרו ונתערבו אסורין ואם הוי ודאי למה יתפרו אס' אח"כ נתערבו, ובפ"כ דהוי ס"ל דהוי רק ספק, א"כ נ"י דפריך אח"כ מניסא אסורה היינו רק כיון דפכ"פ התורה היתרה ספק כזה אין סברא שיחזרו ויאסרו, אבל מ"מ מורה להס"ד דהוי רק ספק ומיין לומר דהדר מסברא קמייתא לגמרי. לכן הפיקר דהוי רק ספק מה דאמרינן כל דפריש' כנלפנ"ד נכון :

תשובה ריא לקי' וארינשני להחריף מיה' שמואל אבא ג"ה. הגה דבר פלפולו קבלתי ואם כי איני בקו הבריאה גם אין

ראשי' עלי מכה. איזה עניוס נפש אף היות כי זה ראשונה לכתוב לי ומבקש לשמוע דבר ממני פיתתי מעט להשיבו, והנה שורש דבריו על דברי הרמ"א בסי' ק"י סעיף ז"ן דכתב דברים המשובין שנתפטר ונאכל אחד מהם בשוגג דהאחרים יזוירין דמי' אין לאדם א' לאכול את כולם, ותמה הפס"ל דהרי בש"ס אמרינן דרי"א אומר א"כ קרב ראש אחד ור"א להקריב ב"ב, ואכילת מנחה הוי כאכילת אדם ואפ"ה מותר ר"א להקריב ב"ב, ור"מ בא לרמות דברי ראיתו מכה דהתם הראש' כיון דלא

בהפסד וניתוח כמ"ס רש"י בזכרים דף פ"ה ע"ב בסופו נמשנה דהאמר שבראשי' כבשים כתב שם רש"י דהראש אינו בכלל הפסד וניתוח, א"כ כיון דהוי בעורו לא הוי מהר"ל ובעל והיה הרגליס, ואף דכתב הרמ"א בסי' ק"ט דאף באינה ר"ל אין לאדם א' לאכול את כולם התם מיירי דעדיין האיסור בעין. אבל כאן כבר נקרב ראש אחד, גם אשתמטמיה דברי החוס' בזכרים דף ע"ד ר"ה ר"ב דאמר כ"א דכתבו שם דמי' התורה לר"א אפילו חד בחד ה"י בטל א"כ התם שא"י וכו' עכ"ל. והנה בראש' אני אומר שמי' דזה אינו דומה למי' ק"ס דהתם עדיין האיסור בעין זה אינו דהתם נמי הרי כיון דכתב הרמ"א דאין לאדם א' לאכול את כולן, והרי כיון דכבר אכל אחת י"ה' מותר אח"כ לאכול השני כיון דהראשון כבר נאכל והוי כמו התם דקרב ראש אחד, ואין לומר דכונה הרמ"א הוי דלכתחלה אין לאכול אחד פ"ד שיאכל אח"כ גם השאר, אבל התם מיירי דעבר והקריב אחד מותר להקריב השאר, דא"כ עכ"פ הוי ל"י להרמ"א לכתוב דאם עבר ואכל אחד מותר לאכול השאר ומלשון משמע דבכל ענין אסור לאכול כולם אפי' שכבר אכל אחד, וגם מ"ס ר"מ דהתם שא"י דהוי בעורו אינו נכון דמה בכך הרי סוף סוף חזין דלא בטל, ומדע דלמה לא יקרבו כולן לרבנן וגם למה לר"א דוקא בדיפסד כשקרב ראש אחד דיקרבו הכל ולמה לא לכתחלה ובע"כ דאסור לכתחלה מכה דהוי דבר שבמניין וכמ"ס התוס' שם וא"כ בפ"כ סוף סוף הוי מדברים המשובין דאין בטלים ומ"מ מותרין כולם למנחה, ומ"מ ר"מ דהוא נגד דברי הרמ"א דכבש בעורו בטל לא דק בזה דדבר דהוי לאכילת אדם כיון דאין דרכו לאכול כך והוי מחוסר מפסד גדול לכך לא הוי דבר חשוב, אבל למנחה כיון דמתקריבין אותו רק עם העור א"כ אינו מחוסר מפסד גדול הוי כמו לאדם בלי הסור וד"ק. וגם מ"ס ר"מ מדברי החוס' דהוי התורה מותרין חד בחד מה בכך אטו איסור זה של הרמ"א הוי מן התורה זה ודאי אינו וכוונת הרמ"א הוי רק מדרבנן דנראה כאוכל איסור, א"כ מה ענין זה לזה מה דמן התורה בטל חד בחד ומה לי זה או מה דבשאר איסורין בטל חד בחד בתרי שניהם בטלין מן התורה ואפ"כ מדרבנן לא בטלי, וכיון דמדרבנן לא בטלי אסור לאחד לאכול את כולן א"כ מה לי מה דמן התורה מותר חד בחד או חד בתרי, ואף אפ"כ אבאר את דברי יותר כי באמת דלי' מרגייתא דברי התוס' ואשכח מרגייתא חותא ואסביר הדבר דבשלמא בחד בתרי דאין לומר בזה התורה היתרה האיסור דהרי לרי"ך ביטול ואין ההיתר רק מכה דהאיסור נתבטל והוי כמאן דליטא וא"כ כיון דעיקר ההיתר דביטול הוי לומר כמאן דליטא או לומר דבכל חד יש לומר היתר הוא ומן הרוב הוא, וא"כ באדם אחד האוכל כולן הרי סוף סוף נהנה גרונו מנ' חסידות, וא"כ אין נאמר דהוי כמאן דליטא, גם אין יאמר דזה שאוכל מן הרוב הוא סוף סוף הרי אוכל אחת דאיסורא, לכך אסור לאדם אחד לאכול את כולן, אבל היכי דגלי קרא דמותר אפי' חד בחד בזה בפ"י אינו מכה ביטול ברוב, רק דכל היכי דהוי פ"י תפירות התורה היתרה הוי האיסור וכיון דהתורה היתרה האיסור מה לי אחד מה לי ב' לכך אפי' אחד מותר לאכול כולם, ובזה יש מקום לדבריו. והנה אחר שהעירי לזה אף דאפי' חלקי ביטול קושיית הפריש' בעז"ה ודרך פשוט ואתם נלפנ"ד דהדי דאכילת מנחה נחשב כאכילת אדם לענין זה שא"י דלא מצביא למ"ד בחולין ס"פ ג"ה דבבב' הגאח מעיו אזלין פשיטא דלא דמי מנחה לאדם, ואפי' גם למ"ד בבר הגאח גרונו אזלין מיהא פכ"פ הגאח גרונו בפנין ולכן בשלמא באכילת אדם דהוי הגאח גרונו ומעיו לכך מה בכך דבטל ברוב סוף סוף נהנה גרונו ומעיו מכולן ואח"כ כשאוכל המותר עדיין איכא הגאח מן הראשון והוי כאכלן בב"א, אבל במנחה לא שייך הגאח, א"כ מה בכך שקרב הראשון כאן כבר כלל וחלק והלך לו ובשעה שמקריב האי ליכא האי והוי כב' בני אדם, ועוד נראה לומר דיש לומר הטעם דהאדם אחד אסור לאכול את כולן הוא בעין דאמרינן ב' כל הזכרים דבזוירין שמא יקח מן הקבוע, כן ה"י גזרינן אס' יאכלם אדם אחד אולי יאכל ערס שנאבד אחד מהן אבל בשנים מדכרי אהרדי ולפ"ז מינח בשלמא אבל בכהנים זריזין הם לא חיישינן שיעשו להקריב כולם פרס שנקרב אחד מהם, ואף דבזכרים אמרינן שמא יבאו יו"ד כהנים בב"א

אחר כתיב זה נראה לרבר עוד מזה מסובל דבזכרים פירק כל התפירות דקאמר שם בדף ע"ב ע"ב אמר רבא השתא דאמור רבנן לא לקרבו גורא שמא יבואו " כהנים ויקרבו בב"א וכו' א"ל הואו מרבנן לרבא אלא. מנחה מניסא אסורה וכו' ייפ"ש בפריש', וא"כ מוכח להדיא דאף דחזר ונתערב יחד כבר הותרה ומוכח דלא הוי ספק דאם הוי ספק כשחזרו ונתערבו יחד ליתסרו. אף באתם זה אינו דממש אין רא"י. ואדרבא משם רא"י להיפך דהרי הוי ס"ד דרבא דאם חזרו ונתערבו אסורין ואם הוי ודאי למה יתפרו אס' אח"כ נתערבו, ובפ"כ דהוי ס"ל דהוי רק ספק, א"כ נ"י דפריך אח"כ מניסא אסורה היינו רק כיון דפכ"פ התורה היתרה ספק כזה אין סברא שיחזרו ויאסרו, אבל מ"מ מורה להס"ד דהוי רק ספק ומיין לומר דהדר מסברא קמייתא לגמרי. לכן הפיקר דהוי רק ספק מה דאמרינן כל דפריש' כנלפנ"ד נכון :

תשובה ריא

לקי' וארינשני להחריף מיה' שמואל אבא ג"ה.

הנה דבר פלפולו קבלתי ואם כי איני בקו הבריאה גם אין

זה ראיתי להשיבו בקצרה ויותר אין פנאי להאריך, רק לפנות רצונו כחבתי זה המעט אעפ"כ אקוה שימצא בהם דברים חדשים מן לחכם ויחסם עיד. ידידו הערוד וכו' :

תשובה ריב

לך משענמחוב להרב החריף מרה חיים משה נ"י.

הנה של מה שהפיר על דברי הר"ם מקיטן שהקשה דאחור כל העולם בזרימה מכה נחל איתן דמשמע דס"ל דשייך ביטול קרקע בקרקע. והביא בשם המו"ר שהקשה עליו משרם שנאמר בה קבר דמסמא מדאורייתא ולמה לא בטל. ומפרש"י גיטין דף ק"ד שכתב דנתיבה של פלה לא בטל, וא"י נברא חיונה ומיבחה לא חיונה, דהרי הר"ם בפנמו הרגיש בזה ד"ל דהוי קבוע רק שכתב דל"ל דאין האיסור ניכר במקומו לא שייך קבוע, ולפ"ז יש לומר דודאי אם כל התפרובות ניכר במקומו אף דאין האיסור ניכר בפ"ע כיון דראינו כל התפרובות לפנינו והוי לי קבוע יש לו דין קבוע, והר"ם לא קאמר רק בנחל איתן דהרי התפרובות הוי בכל העולם והרי אין כל התפרובות לפנינו ויש לומר כל מה דהוי לפנינו הוי סימנא וכו' רק כעין פירש אחד מן הקבוע, יש לומר שפיר בזה כיון דאין ניכר לא חשוב קבוע והוי כמו פירש, ופיין בחיבורי פין דמעה הרפס מחדש בחש"י ג' ע"ש כעין זה בישוב קושיית הר"ם מקיטן, ולפני"ש שם נדחין דברי המו"ר י"ע"ש. ועוד אני אומר דמה שהקשה משרם שאבד בה קבר לק"מ ד"ל דכשנמא בנחל איתן דהוי איסורו בנוף הקרקע מחמת עצמותו, ולכן זה הוי מין במינו פס שאר הקרקע לכן שפיר הקשה הר"ם דלכיל ברוב אבל בקבר שיקר האיסור מכה המת הקבר שם, וא"כ כיון דמת עצמו לא בטל דהוי באיני מינו פס הקרקע, וכיון דמתת נאמר בכל מקום שהוא גם הפער שעתו אסור דהפער הוי כמוהו, לכיון דנוף האיסור אין לו ביטול גם כל מה דעתו לא בטל ונדון והנה לרפמי"י ראה להיפוך מן הש"ס דברכות דף כ' פ"ב דקאמר שם דרוב ארונות יש להם חלל טפה ומיעוט אין בהם חלל טפה ונזרו רבם יש בהם אטו אין בהם ומשום כבוד הכריות לא נזרו. וקשה אחתי פכ"פ יחוש שמה אלו אין בהם חלל טפה ואסור מן התורה. והנה לרפת הרמב"ם דספקי תורה לקולא מן התורה הוי א"ש אבל להסביר דהוי מן התורה לתומא קשה. ואין לדחות ולומר דמייירי דהוי רס"ר וספק עומאם כרס"ר סטור, זה אינו דהרי זה מייירי לענין עומאם כהן וזה הוי ספק איסור כמ"ס בספרי פין דמעה בשם הל"ס והוא אמת, א"כ לא נעביא א"ס הוי ברה"י דקשה, רק גם אי הוי ברה"י קשה דה"י אסור מכה ספק תורה, ובפ"כ מכה ביטול ברוב ומוכח דשייך ביטול בקרקע ה"י דאין ניכר אף בא"ס הוי כולו לפנינו, ובפ"כ י"ל כמירוח השני דה"י שאבד בה קבר שאני דמין באינו מינו לא בטל, אבל כאן דהוי רק ארון בארון שפיר הוי מין במינו ובטל, ופרנסה בין ערונות שאני דהוי דבר חשוב ואינו בטל כמ"ס בחיבורי פין דמעה שם. והנה ראיתי לר"י שרלס לסיבות דומה ראיות המו"ר בשם אביו מכה דלכך עפרו מטמא באהל דהוי כעין עומאם משא, וא"י תמה על פנמי א"ך. פלה בלבי לומר כן, ור"י לא הרגיש בהספירה הנגלה מאוד דתתם מייירי נשגא חלל ביחד והנכלה באן במשא זה, בזה אמרינן דעומאם משא כמאן דאיתא דמיא ולא בטיל אבל בשדה שאבד בה קבר אם ניסל מעפרה הרי אפשר שאין כאן עפר מן הקבר כלל, א"ך שייך לומר דהוי עומאם משא כמאן דאיתא או במאסיל על תקנת השדה הרי יש לומר דבמתקום הזה ליכא קבר לכן לא דמיא לעומאם משא כלל, ח"כ ופשוט :

והנה ראיתי לר"י שרלס להביא ראיה דבקרקע לא שייך ביטול מטמא דאונכרי ומדברי ר"ת בספר הישר בב"ק דף ס"ז שכתב דרוב אין גזולות רק דהמיעוט הם גזולות. חלף משום דלמא אנלא מתחא למפרע דהוי חילא אמרינן דלנתיב חיונה וכו', וא"כ מ"ע לא בטל ברוב ובפ"כ דקרקע לא בטל, והנה חס אני על פנמי ברה"י זו סורא דלטו משועבד הר"ם מקיטן לדברי ר"ת, ודלמא ס"ל להר"ם דהרבה הם גזולות וכלשון הש"ס סתם עבדים גזיל ארעמא כינאו, ולשון סתם מורה אפ"י יותר מן הרוב כעין שאיתא בפ"ק דגיטין דקאמר רוב בקיין הם ואפילו לר"ת סתם ספרי דייני מנמר נמיירי מוכח דלשון סתם מורה יותר מרוב בלבד, וא"כ כיון דקאמר סתם נכרי גזיל ארעמא כינאו מוכח דהוי יותר מרוב, ופכ"פ אין הכרח לדברי ר"ת. ועוד ארביא מלשון ספר הישר שספתיק ר"י מוכח להיפוך דלמ"ל לומר דלמא סוף סוף י"י אנלא מתחא למפרע, בלא זה

בצ"ח הרי דגם בכהנים נזריין כן, מ"ע יש לחלק עפ"י מ"ס כפסמים דף ל"ו ד"ס לחלק בין מקום זריין לשלא במקום זריין א"כ יש לומר ה"ל דנהי דככהנים נמי חיישינן שמה יקח מן הקבוע היינו כנפלי חיים דהם בחוץ ואינו מקום זריין אבל בנתפרבו חכמים דהוי בפנים כזריין ומקום זריין לא חיישינן שיקרבו לנתחלה הכל ולכן מותר להקריב כולם אבל בשאר ארס אסור לאחר לאכול כולם מה"ט שמה יבאו לאכלם במזיד וא"ש. ועוד ה"י נראה לי עפ"י"ש בכמה דוכתא בחיבורינו ד"ס שני מיני בטולין, יש ביטול דהוי ביטול הנוף דהאיסור נחשב כמאן דאיתא בעולם וכן הבאחי בחבורי בשם רש"י מנחות שמואלר שם כן, ויש מקום לומר דהוי ביטול איסור דהאיסור נהפך להימר. ולפ"ז בכל האיסורין דאסורין אף להדיא אין כח בהרוב להפוך האיסור להימר ועיקר הביטול הוי מכה דהאיסור בטל והוי כמאן דאיתא א"כ מה"ט אסור לארס אחר לאכול את כול דהרי סוף סוף נהנה גרונו מכול, ואף האיסור בתוכו, ומה"ט אמרינן דעומאם משא כמאן דאיתא דמיא מכה דהנשוא נשוא ביחד, והרי סוף סוף נשוא יותר גם הסמא לכן לא שייך ביטול, אבל היכי דהאיסור נתבטל ונהפך להימארי לומר דאף ארס אחר מותר לאכלו—כולם דמה בכך דאכול כולם הרי האיסור הלך לו, ולפ"ז יש לומר דה"י איסורין דאסורין אפי' להדיא ולא סומרו מכללם הם איסור חמור וא"ל להרוב לבטל מהם האיסור לסיבות נהפך להימר, ואין הביטול רק לומר דהוי כאלו אינו בעולם בזה אסור לאחר לאכול את כולם דהוי כמו עומאם משא דמאן דאיתא דמיא, אבל בדברים דאין סמורין רק לגבוש כיון דהם מותרין להדיא והאיסור ההקדש לבד מל עליו דאסור רק לגבוש וכיון דהותר מכללו אלל הדיוט אז אם נתפרב ברוב האיסור נהפך להימר ונפשה גופו מותר, ולכן אף דהוי כארס אחר אין קפידא דר"ק. והנה אם—ימצא דלא כדעת החס"י בבכורות רק נאמר דעומאם משא דלא בטלה הוי מן התורה, ולפ"ז נאמר דארס אחר לאכול כולו נמי הוי מן התורה דהוי כמו עומאם משא דמאן דאיתא דמיא ה"י מקום ליישב קושיית החס"י בזבחים הג"ל דלמ"ל מוס בם דהא פ"י תפרובות ירלו בלא"ה כל האיסור בטל ברוב, ולפי הג"ל י"י י"ע דנהי דבטל ברוב הרי פכ"פ לאחר לאכול הכל אסור, ואכילת מזבח הוי כאכילת ארס לכן גלי קרא דמוס בם דע"י ביטול נהפך האיסור להימר ומותר להקריב כולם מן התורה וא"ש. והנה שיקר האמת כמ"ס תחלה דבזה לא דמיא אכילת מזבח לאכילת ארס דהוי הנאת גרונו ומעיו, וכעת אבאר יותר בפנמי"י דאין דומה כלל זה לזה, דבני הארס האוכל הוי הוא מותר שלא יאכל איסור ולכן אם אוכל כולם אסור דהרי עכ"פ נהנה גרונו ומעיו, אבל כאן אטו הוי המזבח בר אזהרה שלא י"י נקרב עליו בפ"י מומין המזבח אינו בר אזהרה, רק הכהן המקריב אסור שלא יקריב עליו מומין, א"כ לא נעביא א"ס נפרס כונת ר"א מ"ס יקרב כל הראשין כולו ע"י ב' כהנים ודאי דא"ש דהוי כמו בארס דנאכל ל"ב בני ארס, אף גם אם הוי בכזה א"י נמי דומה ל"ב, כיון דבשפה שמקריב את זה אינו מקריב את זה, ובשלמא באכילת בשפה שאוכל השני הוי הנאת גרונו ומעיו גם מן הראשון, אבל בזה כששמקריב השני איזל כל המעשה הראשון והאיסור רק עליו ובזה כל הקרבה הוי ענין בפ"ע והוי כמו באכילת ל"ב ב"א ח"ב ונכון בפנמי"י, ובנידון דין המו"ר באבד האבד שאלויהם הללו מותרין ושאר אברים אחרים אסורין והביא ראיה מנקרב ראש אחד וכו' ור"י דמה ראיתו עפ"י דברי החס"י הג"ל דמן התורה אפילו חד בחד ה"י מותר. הנה מלבד דגם בלי ראיה זו הדין נכון בסברא והוא דבר פשוט אף גם ראיתו נכונה, דמה ענין זה לזה למע שמן התורה מותר חד בחד סוף סוף הרי פכ"פ מדרבנן אסור אם לא נקרב אחד ואעפ"כ מושיל הקרבת אחד להיתיר שאר הראשים ושאר האברים אסורין ומוכח דין זה, מיהו בלא"ה לפע"ד אין זה ראיה, דמאן יימר דר"א מייירי דנתפרבו גם שאר אברים דלמא מייירי שלא נתפרבו רק הראשים לבד ולא יותר. מיהו הדין שלו פשוט ומסתבר בלי ראיה, ומ"ס ר"ת בשם הפנים מאירות להקשות על הש"ך שכתב דבפירש ואח"כ נאבד אסור ותמה עליו דהרי בקרב ראש א"י ודאי פירש ואח"כ נקרב וכו'. הנה שומא דהפ"ע לא ידענא מאי קאמר דבשלמא כשלקחו ארס להקריבו, כיון דמתחלה לקחו כדי להקריבו הוי חד מעשה וכאלו נקרב מיד דומה למ"ס חז"ל בפ"ק דקידושין כל שזידו לאו כמתוסר מעשה דמי, והרי ה"י ידוע שלקחו כדי להקריבו הוי חד מעשה ובירו להקריבו הוי כאלו הקריבו מיד, אבל בגדון הש"ך הרי אינו מותר רק בנאכל בשוגג או נפל לים וזה אינו בידו, וא"כ בשעה שפירש לא נודע אם י"י נאבד אח"כ או לא, א"כ הוי ב' ענינים, לכן תיכף כשפירש שלא ה"י ידענא שנאבד חל עליו האיסור בפ"ע ולא מהני אח"כ אף שנאבד ח"כ לפע"ד, הנה את

זכר כיון דיש בזה חשש גזל פסול למאכל, ובע"כ דאדרבא אם לא היה חשש שסופו להחבר ה' בטל ברוב, ואם הוא אזלין בחר רובא, רק כיון דיש חשש אולי י' סופו להחבר ויהי יכר ויכיר לא שייך ביטול ברוב ולא ליתן בחר רובא ולכן הוא גנאי לו שלא למפרס בגזל. ופוד בר מן דין ומן דין הרי ממונה לא בטיל, ומ"ס ר"מ דמוכח בבית דין לאין לו בעלים בטיל דבריו תמוהין דוראי חשש אוונכרי הוי ביש לו בעלים דאם אין לו בעלים הוי הפקר, ובע"כ הסתם הוי בשביל אלו שיש להם בעלים וא"כ הו' ממון ממנו ואינו בטל חס פשוט. ומ"ס ר"מ ליישב קושיות ה"ר מקיטן מכה מאמר ח"ל דבאו בה פריצים וחיללה והאריך קלת בזה ודברים תמוהין אמר דמה ענין הקדש לאיסור מה דמוי אסור בתורת הקדש כיון דהקדש שייך ב' חילול לכך גלי קרא דגם פ"י פריצים נחלל, אבל איסור הגאח ח"ו שיהי' מותר לאיסורו במה שבא ליד נכרי, וראיה קלת ממ"ס ח"ל במ"ס פ"ז דף ר"ב דלכך אסריהם תשרפון באש מכה הוי דבדאי עגל דגלי דפתייהו דליחא להו וקשה מה בכך הרי עכ"פ אח"כ נשתמשו בנס נכריס ימא דנחלל על ידיהם, ובע"כ באיסור לא אמרינן ק, ואף שכתב בפ"י זה ר"מ בשם ספר יד אליהו לענין סמלכות שנגנו הנגבים, הנה ספר זה לא ראיתי ואם מבוחר בו ק לא שפיעא לי כלומר לא ס"ל, וכן מוכח בפ"ה דע"ז דף ס"ב ע"ב דפריך שם ולקבליהו מ' לא תני אחד פ"ז שמהלך בו וכו' ומסו פריך ימא דבמת אין לחוש דלמא גבבו אותו ואחו ליד תקלה דהרי תתחלל כיון דבאו בה פריצים משא"כ בפ"י לא מהרי מה שיבא ליד נגבים לכך חיישין דלמא גבבו אותה וכו' בפ"י מוכח דלא כספר הג"ל, ואפילו אם נאמר דבדיו אין לרשות זה לה ד"ל דבשלמא לענין איסור הגאח דמת דילניק שם שם מעגלה ערופה, ובעגלה ערופה אמרינן כפרה כתיב בה כקדשים, ולכן יש לומר דדינה כקדשים לכך שייך ב' חילול הוי דבא ליד פריצים וא"כ ה"ה במת כן, אבל בגלל אישן בו לא נאמר כפרה והוי רק איסור בעלמא ח"ו לומר דבמה דבא ליד נכריס הותר האיסור ובכל איסורי הגאח ימא כן דבבא ליד נגבים מותר האיסור דבר זה מביא ליד ביחוד. סוף דברכל דכיון לא נסירין לי בזה ואין לי פנאי להאריך יותר בזה. יידידו וכו' :

תשובה ריד

להרב מוה"ר דוב בעריש סג"ל אב"ד דקק יאנוב .

ע"ד שאלתו ח"ל במעין שגל לחוכו דבר טמא ונטעם שם בהתעניין ונשתאה שם יותר ממעלי' , ולא היה ששים במים של התעניין נגד הדבר טמא וכמה ב"א שאלו מן המים ההוא ובשלו בו תבשילין, וגם אלו לחם מן המים. עכ"ל שאלתו. והנה דעת ר"מ להיתר מכה דעת המתירין במעין אף לאדם לעבול בכ"ש מכה דארסא חלולי מחלל, וא"כ אם מוטייל הנירוק לעבול בו אדם מהי לבטל בששים ג"כ, ואפי' להמתירין שם סיני רק לעבול דבעין שיהיו ארבעים טאה ביחד אבל לבטל במע"ד לא בעיקר ביחד פת"ד. והנה דעת ב' פנינים נפרדים, ובחמת הוא להיפוך דוראי אינו מלעוף. דבשלמא התם דהעיקר חלוי בגוף הדבר שיהיו ארבעים טאה ביחד, אז בגוף הדבר כיון דחלולי מחלל הוי לנירוק אבל לענין ביטול במע"ד בזה אינו חלוי בגוף הדבר רק בביטול טעם שהטעם יתפשט בכל החתיכה, ובזה בטיק שיהיה כל החתיכה חס, דאם מקלחו לזון אינו מתפשט בו הטעם וכמפורש בש"ס מ' ס"ט ועיין וס' ק"ס דבמחשבת שחיה בחוך הניר ומליה חוך לניר זה מה שהוי חוך לניר אינו חס מכה הכבישה ובע"כ מכה דבאול לא אמרינן חס מקלח חס כולו וה"ה בכלי חרס לא אמרינן חס מקלחו חס כולו וא"כ ה"ה חס מכה שבתוך הכבישה מתפשט למח שחן לכבישה, וא"כ ה"ה מה בכך דהוי גוף אחד מ"מ כיון דאין ביחד ממש וסוף מפסיק נהי דזה שנכבש בו יוס שלם הוי חס והוי כבוש מ"מ זה דהוי במקום אחד אינו חס, ואף באולל דהוי גוף אחד ממש ויבש לא אמרינן חס מקלחו חס כולו מכ"ש דברר לח לזון ומ"ס דרכן להתקרב דלא אמרינן בזה חס מקלחו חס כולו, ואינו דומה לכבוש בכלי אחד במים רבים, דהתם ליכא דבר המתפסק כלל וליכא דבר המתקרב אבל כאן דהקרקע מתפסק ואיכא דפנות המתקרות וגם הולך דרך הקרקע, והרי אפילו בחמל פ"ב כירס כתב ש"ך דטכירה מקר ואין לו דין ערוי מכ"ש בקרקע כה"ל דהוי רק מכה חלולי מחלל דהקרקע מתפסק מקר ואינו חס כה הטעם להתפשט מן החס אל הלון. ואדרבא הרי דעת כמה דאף להטביל לא הוי חבור, א"כ אף המתירין היינו רק לענין חבור הגוף, אבל לא לומר ביה חס מקלחו חס כולו להיות הטעם מתפשט בכל המים רק הטעם נשאר במעט המים שהוי כבוש בו בלי הפסק קרקע וח"כ לפע"ד. אף מ"מ בחמת מותר מטעם אחר מ"ס זה כמה שנים בחבורי כמה פתמים לפנין חמד בכאר

זכר כיון דיש בזה חשש גזל פסול למאכל, ובע"כ דאדרבא אם לא היה חשש שסופו להחבר ה' בטל ברוב, ואם הוא אזלין בחר רובא, רק כיון דיש חשש אולי י' סופו להחבר ויהי יכר ויכיר לא שייך ביטול ברוב ולא ליתן בחר רובא ולכן הוא גנאי לו שלא למפרס בגזל. ופוד בר מן דין ומן דין הרי ממונה לא בטיל, ומ"ס ר"מ דמוכח בבית דין לאין לו בעלים בטיל דבריו תמוהין דוראי חשש אוונכרי הוי ביש לו בעלים דאם אין לו בעלים הוי הפקר, ובע"כ הסתם הוי בשביל אלו שיש להם בעלים וא"כ הו' ממון ממנו ואינו בטל חס פשוט. ומ"ס ר"מ ליישב קושיות ה"ר מקיטן מכה מאמר ח"ל דבאו בה פריצים וחיללה והאריך קלת בזה ודברים תמוהין אמר דמה ענין הקדש לאיסור מה דמוי אסור בתורת הקדש כיון דהקדש שייך ב' חילול לכך גלי קרא דגם פ"י פריצים נחלל, אבל איסור הגאח ח"ו שיהי' מותר לאיסורו במה שבא ליד נכרי, וראיה קלת ממ"ס ח"ל במ"ס פ"ז דף ר"ב דלכך אסריהם תשרפון באש מכה הוי דבדאי עגל דגלי דפתייהו דליחא להו וקשה מה בכך הרי עכ"פ אח"כ נשתמשו בנס נכריס ימא דנחלל על ידיהם, ובע"כ באיסור לא אמרינן ק, ואף שכתב בפ"י זה ר"מ בשם ספר יד אליהו לענין סמלכות שנגנו הנגבים, הנה ספר זה לא ראיתי ואם מבוחר בו ק לא שפיעא לי כלומר לא ס"ל, וכן מוכח בפ"ה דע"ז דף ס"ב ע"ב דפריך שם ולקבליהו מ' לא תני אחד פ"ז שמהלך בו וכו' ומסו פריך ימא דבמת אין לחוש דלמא גבבו אותו ואחו ליד תקלה דהרי תתחלל כיון דבאו בה פריצים משא"כ בפ"י לא מהרי מה שיבא ליד נגבים לכך חיישין דלמא גבבו אותה וכו' בפ"י מוכח דלא כספר הג"ל, ואפילו אם נאמר דבדיו אין לרשות זה לה ד"ל דבשלמא לענין איסור הגאח דמת דילניק שם שם מעגלה ערופה, ובעגלה ערופה אמרינן כפרה כתיב בה כקדשים, ולכן יש לומר דדינה כקדשים לכך שייך ב' חילול הוי דבא ליד פריצים וא"כ ה"ה במת כן, אבל בגלל אישן בו לא נאמר כפרה והוי רק איסור בעלמא ח"ו לומר דבמה דבא ליד נכריס הותר האיסור ובכל איסורי הגאח ימא כן דבבא ליד נגבים מותר האיסור דבר זה מביא ליד ביחוד. סוף דברכל דכיון לא נסירין לי בזה ואין לי פנאי להאריך יותר בזה. יידידו וכו' :

תשובה ריב

לקק הוסאמן להרבני המופלג מוה' מנחם מענדיל ג"י .

הנה פ"ד שאלתו ח"ל הא דקיי"ל כל קבוע כמחלה על מחלה דמי ולא אזלינן בחר רובא אם לא אזלינן ג"כ בחר חזקה וקדוש, כיון דרוב עדיף משניהם, או דלמא כיון דקבוע חידוש הוא אין לך בו אלא חידוש וכו'. הנה אתה הארכת בזה ואני כמעט לא פיינתי בפלפול כלל כי אני מוטרד מאד וגם אין דרכי להשיב על פלפול אפילו בימים הראשונים ומה גם עתה לפת זקנתי וחלש כחי גם רבו הטורדות, והנה לא הייתי משיב לך כלל אף היות דשלא לי על הולאות הס"ד ופן ידמה שנתתי פני בממונו מוכרח אני להשיבו ושוב אי אפשר לבוא בידים ריקנים לזר אכתוב לו פלפול כל שהוא. הנה בגוף הספק זה כבר הריש בו הכו"פ במ"י ק"י ס"ק ז"ל והפמ"ג בש"ד ס"ק י"ד מביאו אף תמוה לי אף במחשבת נעלם מהם דברי התוס' בב"ב פ"ב בסוגיא דניפול שהקשו שם למה אינו מוכיח הש"ס דרוב וקדוש הולכין אחר הרוב מ"מ חיות וכו' ובנמצא הלך אחר הרוב, ומשמע אפילו נמצא סמוך למקום הנבלה י"ע"ש, וא"כ לפי דבריהם דסיפא דנמצא תיירי בכל ענין אפילו נמצא סמוך לחיות הטרפה א"כ תמילא ברישא בלקח מלחמת מהם ואינו יודע מלחמת מהם לקח תיירי נמי בכל ענין אפילו נמצא עומד סמוך להכשרה כעין הספק של סו"פ א"כ מוכח דרין קבוע שייך גם בקרוב, וגם מסיפא בופא דחמא ובנמצא הלך אחר הרוב ולא חמא ובנמצא מותר מוכח דקמ"ל להיפוך דאם הוי רוב נבלות אסורה ומיירי אפילו בנמצא סמוך להכשרה וטעמא דנמצא הא בלקח דמי סיני הולכין אחר הרוב אף דהוי סמוך לאחד מהם ומוכח דגם בקרוב מהני קבוע, ולא מנביח למירוצ קמא של התוס' שם דט' חיות הוי קורבא דמוכח דוראי דהוי ראיה מדברי התוס', אפי' גם לפי מירוצ שרי דהוי קורבא דלא מוכח נמי הוי ראיה, כיון דעכ"פ מוכח דבקורבא דלא מוכח מהני סברת קבוע והרי התוס' לקמן גבי מלאו בין ב' שובכין כתבו דזה הוי קורבא דלא מוכח י"ע"ש, ואפ"כ מוכיח הש"ס מזה דקדוש עדיף, א"כ מוכח דאף בקורבא דלא מוכח מהני פכ"פ אף לרין בליכא רוב. הרי מוכח דקורבא דלא מוכח נמי הוי לו דין קרוב, ואעפ"כ מוכח מ"מ

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה ריד רטו ותשובות פה

בבאר ד"ל כיון דבא מן המעין א"כ כל פסע מושך מן המעין מים בלוק א"כ מקרין המים המדשים את שהיו מכבד, והרי אפי' בכבוס בכלי אם הוסיפו בתוך מעט מים לזנין לא היו ליה כבוס וא"כ בזה נמי כיון דבחוץ מעליע בזה מים מדשים מן המעין, ובפרט פ"י השאילה נחוסף כל פסע מים מדשים אין לו דין כבוס כלל וזה היתר נכון לפענ"ד ויכול להורות היתר בזה. ויותר אין להאריך בזה מחמת ערבה. דברי ידירו וכו' :

תשובה רטו

לקי קמא רמב"ם להרב מ"ה ראובן ראשון.

הנה ע"ד מכתבו לולי ששלח לי מאריך לא הייתי משיבו כלל, כי אינו כדי להשיב על דבר קטן כזה, רק בשלח לי מאריך פן ידמה שאני מחזיק בשלו לזה אני משיבו. והנה ע"ד שאלתו במחקר בלתי בסמך של בשר על טעליר חלב או להיפוך, הנה אני מורה תמיד שהוא טרפה, דודאי שייך בזה דוחקא אם דוחק הבגלים על הטעליר, ומ"ש אתה ראיה מ"ס מ"ד מש"ך ס"ק י"ד שכתב דבא דמנקרים אין להם סמך מיוחד שאינו חותך אלא גורר, הנה שאני כיון דאני דבר הריק, ואף אם הוא דוחקא אין בו איסור רק לכחלה בזה לא החמירו רק בחותך ממנו ולא בגורר. אבל היכי דהוי איסור ממנו אף זה הוי דוחקא, ובפרט דהנהם בחלב כיון דהוא רך ואינו לריק לכשומן בכח לא נקרא דוחקא, אבל בחותך דבר קשה, כיון דלר"ך לעשותו בזה, ודאי הוי דוחקא, ויפה הבאת ראיה מדברי הפמ"ג ס"י ס"ט בגורר מלח בסמך חלב, ולכן לדעתי ודאי הבגלים והסמך טרפה, ואין כאן פנין לסברת דאני מפליט ומבליע כאחד, דכאן בדבר גוש ועב בחמלת החמיכה הוא פולט ובסוף מבליע, ובפרט בהרבה פעמים, והרי הט"ז בס"י ג"ה ס"ק י"ב כתב בשם אריה לענין טעליר אף דהוי כ"ש דע"י פירות הרבה בלע בכולו, א"כ ה"י פ"י חתיכות הרבה מפליט ומבליע, וגם בחתך פ"א דבר גוש נמי אסור מטעם שכתבתי תחלה וכן אני מורה תמיד. יותר אין להאריך בזה. דברי ידירו וכו' :

תשובה רטו

להרב החריק מ"ה גדלי' בק"ל ליפ"י.

ע"ד שאלתו חז"ל שתי נשים שחטו חמשה אוזות והסירו העורות והשומן מעליהם והגיהסו בעקום אחד ומלחם אח"כ ומהחמשה אוזות מברו אחד ור' נשארם במקומן ואח"כ חולע בדקין של אחד מהם נקב בענין שהי' ניקב מחיים והיו ודאי טרפה בלי שום ספק ופחד המורה והכשיר השומן מטעם פירש קודם שחולע הספק ולפ"ד הוא טרפה וכו'. ע"כ לבן השאלה. **תשובה** - הנה דר"מ האריך בזה קצת ואני לא אעשה כן כי אני חלם כח וקצת מוטעך ואין דרכי לפלפל בשום דברי השואל לא בגין רעות רוחא רק מחמת העדרא ואשיבנה רק בקצרה לריגא, הנה הדין עם דר"מ שהשומן טרפה ולא עב הורה המורה, אך רק מתקנת טעמי דר"מ אף לא בכולן כי בכמה דברים יש בדברי דר"מ דברים שאין בהם הבנה והיפוך השכל והאמת רק לא לאריך בזה מעטמים ה"ל. והנה טרם כל אודיע לו מה שכתב בדבריו קרא לזה קבוע דרבנן, הנה זה אינו בכל אופן כי אם היה המעשה שלקחו מכול תחלה הבני מעיים ואח"כ פרקו מהם השומן אז שפיר הוי תפירות חתיכות כיון דלא הוי אפטר עוד לברר מי הטרפה אז הוי רק קבוע דרבנן, אבל אם היו פורקין השומן בצור הבני מעיים בחוכן כיון דהוי אפטר לברר עוד מי האיסור אם ה"י בודק כל אחת אז נחשב כניכר האיסור בפ"ע ואין כאן תפירות חתיכות והוי קבוע דאורייתא. כן מבואר בספרי טוב טעם ודעת הנדפס בס"י ק"י ומלאתי סמך לדבריו בכ"פ וסמך הארכת בזה בעז"ה, והנה אם לרונס השומן כפיר, ור"מ כתב בשם ספר אחר דאם לקחו ממקום לעקום לא הוי כפיר כיון דהדרך לפשות כן, הנה דבר זה לא ראיה, ולכאורה הוא דבר שאין משתבר דמה בכך דרך כך הרי כיון דבזה מותר פירש לפניו ואפילו לקחו בכוונה הוי פירש מה בכך אם הוי הדרך כך או לא, סוף סוף הוי פירש מה בכך אם הוי לריק, ואף לכוונה ה"י נראה לי להסביר טעמו דהרי קי"ל דאפילו אחר בבית ואחר בפניה מלטרפין לבטל, וא"כ אם הוי לריק לנו לזרף זה השומן אל מקום האוזות לבטל ברוב הוי מלטרפין והיו נחשבים לאחדים, א"כ אין נלך במה קולא דמתרי אהרדי, לענין פירש יחשב פירש, ולענין לירוף לבטל יחשב כחדא. והנה אחר הישוב נראה בפ"ה

דבזה יהיו פליגי רש"י ותוס' בפ"ק דפסחים דף כ' גבי ט' לזכרון של מלה ואחר של חמץ ובה עכבר ושקל היינו ט' חיות, פירש ואחא עכבר ושקל היינו סיפא, וזה לשון רש"י שם פירש פרוסה מן הזכרים לאחת מן הזויות ולא ירשאל ליה מנייהו פירש ואחא עכבר ושקל וכננס לבית וכו', והנה כיון דכתב רש"י לאחת מן הזויות מוכח דאף - באותו בית הוי פירש, אך באמת זה לימא דהתם אח"כ נעלו הפעבר וכננס לבית לכן במה בשוף אוליג דהפעבר הוליכו לבית אחר לכן הוי כפיר, ולפ"ז אדרבא יש להוכיח להיפוך מן הש"ס, דאם פירש לאחר מן הזויות הוי פירש למה לי נטילת הפעבר בלא זה יש לרן כיון דפירש א"כ כל דפירש מרובא פירש ומותר ולמ"ל נטילת הפעבר ולבית אחר. בפ"ה מוכח דפירש באותו בית לא נחשב פירש, אך זה ה"י נטילת הפעבר דמפרשי דלענין אכילה מבטלי ל"י א"כ קשה שפיר למה לי נטילת הפעבר הרי בלגיה כיון דפירש מותר, בפ"ה מוכח דפירש באותו בית לא הוי פירש, ולכן בפ"ה נטילת הפעבר, אך רש"י דמפרש ליה לענין בדיקה קשה באמת לפה לא פירש לענין אכילה דהרי י"מ גם לאכילה, ובפ"ה דמ"ל דבאותו מדר נמי נחשב פירש, וא"כ אם לענין אכילה למ"ל נטילת הפעבר בפ"ה מיידי לענין בדיקה, ובה בפ"ה דוקא נטילת הפעבר כ"י אם מייב לבדוק אחריו או לא, וי"מ בזה פלוגתא רש"י ותוס', אך כד דייקאן גם לרש"י ה"י מוכח דבאותו בית לא נחשב פירש, דלמה נקט רש"י דהפעבר נכנס לבית הרי יש לומר דל"מ לאותו מדר פלגו אם כבר ה"י בדוק ומס בכך ש"י ב"י. לזכור של חמץ ידוע מ"מ כיון דכבר בדקו ר"י, ואף כיון דהפעבר נעלו ואולי נחבא בלחזה מור לכן שייך לספק אם בפי בדיקה או לא ולמה לי נכנס לבית בפ"ה דמ"ל דבאותו בית לא נחשב פירש ואינו דומה לסיפא דט' חיות דהתם הלך למקום אחר לכן מפרש דנכנס לבית אחר, וא"כ מוכח מכלל זה דפירש באותו מדר לא נחשב פירש, מיהו באמת כד דייקאן אין משם ראיה, דהתם כיון דהוי קבוע דאורייתא א"כ לא מהני פירש לפניו ופיין בחוס' שם דפירשו דמיידי פירש לפניו. לכן יש לומר דגם באותו בית הוי כפירש לפניו לכן בפ"ה בית אחר, אבל בקבוע דרבנן כיון דמהני אפי' בלקח בשלשון מן הקבוע מ"מ דמהני פירש באותו בית. מיהו באמת נראה להכחיש דבאותו בית לא נחשב פירש מטעם ה"ל דהוי סמרי אהרדי. והנה מ"ס ר"מ דאף דמבואר בס"י ק"י ספ"ה ה' פירש מסי מ"מ בני ביטול אח"כ חס להזכיר שגיאה זו, ולא ידעתי איך עלה בלבו לומר דבר זה, ומה שראה בבאר הגולה ס"י ספ"ה ה' שכתב באותו ח' ח"ל פירו' והוי דין יבש ביבש דמז' צמרי בעל פכ"ל, והבין דר"מ כוונתו דבפי עור ביטול חס להזכיר זה רק כוונתו ליישב דמ"מ בפ"ה ד' לא מהני בלקח קודם שחולע הספק וכאן מהני לכן כתב דכאן הספק דבוס אוקמוסו ארימא דמן המורה יבש ביבש מדר בחרי בטל וא"כ כבר נחבטל תחלה, גם קשה לו למה בלא בלא שיהי עם רובם וחתיכות נמי יעמא כל דפירש מרובא פירש לכן מפרש דהיתר זה אינו רק ביבש ביבש כיון דכבר נחבטל ברוב, ואין חשש רק מכה דברים הסמוכין, והיכי דכבר פירש אוקמוסו ארימא כיון דכבר נחבטל ברוב, ולכן אינו דומה לדין ד' דשם הוי קבוע דאורייתא במקומו ולא נחבטל לכן לא מהני פירש לפניו, אבל חס להזכיר לומר דבפי אח"כ עור ביטול. מיהו כאן ודאי מדינא אסור השומן אפי' אי יעמא דפירש באותו בית הוי פירש פ"ע כאן כיון דאח"כ נתפרצו השומן מכול יתר והרי ה"י בחוץ אחת טרפה א"כ חזרו ונאשרו, ואפי' אי יעמא דשומן אוה לא הוי חריג, מ"מ כיון דנמלחו קודם שגורע התפירות הוי כמו נחבטל יתר קודם שגורע דאף לרעת הרמ"א בס"י ק"ט אסורין וס"ה במליחה דאק קי"ל במליחה בספ"ך ובפרט דבר שנת לכך שלא כדת הורה המורה להיתר בזה ויותר אין לי פנאי להאריך :

ובגדר שאלה השנים בליל ש"ק עבדו נשים הרבה טבילת בומה ובפליגן צעיר ולאחר טבילתן כמו ח"י שפס אירע שמדרו המקום ומלאא מאר שיפור וזה האומר בש"ס ערך טפח והיה מים בו ב' פעמים מ"ס ונכריס הרבה הוי שם שבלו לרחוץ בבית המרחץ אחר טבילת הנשים ונכריס ה"י ספל מלא מים חוץ ממנה ששפכו ששאלו מהמקום, והכלל התגלל שבת טבילת הנשים היה בו שיפור ה"ל, אך הנכריס השאירו. ואמר המורס ה"ל כל הנשים לבטילתן, ולמחר ביום ש"ק נפלה המקום פ"ד שלא ה"י אפטר עוד שימחו ויטבילו וכן פמדה המקום יע"ס רביס וביטול אחת מפי' עד מיקח המקום פכ"ל השאלה :

תשובה הנה הוראה זו קשה מן הראשונה, ורואה אני שמורה האם מתיר האיסור ואומר שמותר כי הוראה זו יש בה כמה טפומים, הראשון הרי נקרא לנפרס ושאלה את פיה, הרי הנשים הרגישו כמה פלס המים להם ונאשרים